

ВІСНИК VISNYK

- VISNYK

Свобода народам!

Свобода людині!

Спілено - політичний міжніж

ЗМІСТ

Із Пастирського Послання Української Католицької Ієрархії	1
Леонід Полтава — Митрополит Йосиф Сліпий — зразок української людини	2
Р. Володимир — Героям з Кінгірі	4
Ігнат Білинський — На манівцях сучасної американської політики	5
Максим Орлик — Українська духовість та світогляд на тлі історичного розвитку	9
Євген Ляхович — Будова на скалі	11
Степан Галамай — Важливість економічних питань	15
Д-р Петро Мірчук — Проблема державного будівництва	16
Петро Кізко — За гратами	19
Богдан Романенчук — Книжкова продукція українською мовою в УРСР	20
М. Карпович-Дубиняк — Московська „гармошка“ перед процесом Сташинського	22
П. В. — Відділ ООЧСУ в Омазі затаврував більшевицьких убивців	26
Докія Гуменна — Невільник	27
Ікер — Японська казка з українським коментарем	30
Редакційна — Боротьба за повну свободу	31
I. Ф. — Протестаційна маніфестація в Чікаго	32

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОВОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОБІД
УКРАЇНИ

МИТРОПОЛИТ-ІСПОВІДНИК

ІЗ ПАСТИРСЬКОГО ПОСЛАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ІЄРАРХІЇ
У ВІЛЬНОМУ СВІТІ

З НАГОДИ 70-ЛІТТЯ ПЕРВОІЄРАРХА УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В УКРАЇНІ

Високопреосвященнего Кир Йосифа Сліпого Архієпископа Львівського
i Митрополита Галицького

Високопреподобні і Всечесні Отці,
Дорогі в Христі Братя і Сестри в Україні
і у вільному світі сущі!

„Я — пастир добрий: пастир добрий
душу свою кладе за вівці”.

(Ів. 10:11)

Пресумна річниця в житті нашої Церкви є оцією нагодою, що лягла в основу нашого спільногого послання до Вас, Дорогі во Христі Братя і Сестри. В дні 17 лютого ц. р. сповіняється сімдесят літ життя нашему Первоієрархові, Голові Української Католицької Церкви в Україні, Високопреосвященному Митрополитові Кир Йосифові Сліпому.

Але цей ювілей наш Митрополит-Страдник не буде обходити у своїй престольній Церкві на Святоюрській горі, не на волі, тільки на за-

сланні в холодній сибірській тюрмі. Серце з болю крається, коли вглибиться в цю велику трагедію, яку переживає наш Український Нарід, Його Церква та її найвищий Ієрарх, Митрополит Йосиф. Кожну українську душу мусить до глибини порушити їй особиста трагедія Митрополита Йосифа, як людини, яку безбожна влада позбавила безправно Митрополичого Престола і свободи, цього фундаментального права людини, що належиться кожній людській істоті, що не поповнила ніякого проступку, противного карному законові. Митрополит Йосиф Сліпий терпить тільки тому, що остався вірним Богові і своїй Українській Католицькій Церкві і її Голові, Наслідникові св. Петра, Святішому Вітцеві Папі Римському, та, вкінці, за безмежну любов до свого Українського Народу. Саме ця вірність Богові, Апостольському Престолові

ЗАКУТИ, АЛЕ НЕПЕРЕМОЖЕНИ

Леонід Полтава

МИТРОПОЛИТ ЙОСИФ СЛІПИЙ — ЗРАЗОК УКРАЇНСЬКОЇ ЛЮДИНИ

(До 70-ріггя Митрополита)

Стара і нова українська історія дала немало діячів, які стали зразками для наступних поколінь, дороговказними стовпами, що з минулого ведуть у майбутнє. В природі людини є нахил: визнавати велич іншого — після його смерти. Це походить не лише з людського егоцентризму, політичних пристрастей тощо: великі люди вимагають часу, щоб їх діла, їх життя зрозуміти й усвідомити. Не даремно поет писав: „Щоб гору краще розглядіти — від неї треба відійти”.

Але інколи доля посилає народові людину такого типу, що суцільна думка достатньо викристалізовується для оцінки цієї людини ще за життя. До таких постатей належить Митро-

політ-Ісповідник Кир Йосиф Сліпий, 70-річчя з дня народження якого відзначаємо цього року.

**

Біографія Митрополита Йосифа Сліпого загальновідома. Тому ми розповімо тут про кілька менше відомих епізодів з його життя і церковно-релігійної діяльності, які, можливо, краще розкриють перед нами образ цієї видатної людини.

Після здобуття високої духовної освіти в школах Львова, Інсбруку, Риму, Йосиф Сліпий у 1917 році був висвячений на священика Митрополитом Кир Андреєм Шептицьким — своїм духовним батьком (тоді Кир Андрей щойно по-

та Українській Церкві й Народові і ця жертва, що її приносить своєю особою Митрополит Йосиф Господеві, є нашою святою гордістю, що нашу Церкву очолює Божий Муж, що не скрився силі диявола, але остався при Божій помочі вірним цим святым ідеалам, для яких він посвятив себе від молодості, та за які приносить себе в жертву кожного дня для Христа. Митрополит Йосиф може повторити за св. Павлом в листі до Галатів: „Я роз'ятій з Христом, а живу уже не я, а живе в мені Христос. А що живу тепер у тілі, то живу вірою в Сина Божого, що полюбив мене і віддав Себе за мене”.

... Особливішим способом хочемо згадати про тих Єпископів східнього обряду, які — одні з перших — за віру зазнали горя, скорбот і зне-

ваг. Після перевезення їх до міста Києва вчинено над ними процес і засуджено на різні кари — до того Києва, звідки колись на всі ті землі засяло світло християнства. Деякі з тих Єпископів уже загинули славною смертю, і можна мати надію, що вони з висот небесних, де втішаються вічним блаженством, із любовлю споглядають на своїх духовних дітей і співтоваришів миротворчого змагу та випрошують у Бога могутньої помочі для них...

... У святій гордості за нашого Митрополита-Ісповідника. понесім нашу кривду перед другі народи та просім, щоб і вони включились в молитовний похід за права людські, за права Божі для нашого Народу, для нашої Церкви. Нехай наш голос почувають могутчі цього світа, що так багато говорять про свободу, про людські права, нехай і нашему Народові буде це людське і Боже право дане — мати змогу вільно жити та свободно хвалити Господа у Божих храмах, що їх так ревно будували наші батьки, діди і прадіди.

„Благодать Господа нашого Ісуса Христа, и люби Бога и Отца, и причастіс Святого Духа, буди со всіми вами” (Бож. Літ.).

**УКРАЇНСЬКІ КАТОЛІЦЬКІ ІЄРАРХИ
У ВІЛЬНОМУ СВІТІ**

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc.
Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,

New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York 3, N. Y.

вернувся з московського заслання). Перша наува більшевиків на західні землі України застала о. Йосифа Сліпого на посаді ректора Львівської Духовної Академії. Отець ректор виховував своїх питомців, взявши за мотто слова Кир Андрея: „Нам і світові потрібно священиків неустримих, готових на найбільшу жертву, як перші Христові учні”.

Апостольська Столиця 25 листопада 1939 року номінувала о. ректора Сліпого архиєпископом з правом наслідування на Галицькому Митрополичому престолі. Самі архієрейські свячення відбулись секретно у митрополічій каплиці в день Празника Непорочного Зачаття, 22 грудня 1939 року, а консекраторами були: Митрополит Шептицький, еп. Никита Будка та еп. Николай Чарнецький.

У 1941 році, втікаючи на Схід, енкаведисти оточили Митрополичу Палату на Святоюрській Горі. Отця ректора Й. Сліпого поставили обличчям до муру. Не біля стіни плачу, а біля стіни смерті. Енкаведист в люті роздер на приреченому рясу... І раптом — в гуркоті віdstупаючих танків — діється Боже чудо: якийсь старшина червоної армії підбіг до приреченого, заговорив по-українськи, і за хвилину о. ректор Йосиф Сліпий був вільний. Хоч вояк ворожої армії, але українець і, очевидно, православний — старшина використав замішання і відпустив на волю майбутнього Митрополита Галицького.

**

Холодної снігової зими 1943 року Митрополит Кир Андрей Шептицький запросив на Свят-Вечір неодружених священиків. Як згадує о. Роман Лободич, присутній на тій Свят-Вечері, „прийшли всі єпископи, юрські крилошани... і увагу всіх звертала приявність православного Владики Сильвестра й одного протоієрея, — втікачів зі Східної України”.

Отець ректор Йосиф Сліпий довго говорив із православними достойниками. Не даремно він був вихованцем Божого Чоловіка Кир Андрея.

Коли у фотелі ввезли спаралізованого Митрополита Андрея Шептицького, всі стали з-за столу і заспівали тропар „Рождество Твое, Христе, Боже наш”. А коли наблизилася хвилина благословення, то Митрополит Кир Андрей Шептицький звернувся до православного Владики: „Благослови, Владико” — і Свят-вечірню

трапезу на Святоюрській Горі благословив Владика Української Автокефальної Православної Церкви Сильвестра.

Видатний теолог, автор кількох цінних наукових праць о. ректор Йосиф Сліпий був дуже зворушений цим великим жестом Великого Митрополита: він вчився у свого духовного Батька толеранції і любові до всіх християн. Це було тим важливіше, що по вулицях Львова гуркотіли фашистівські танки, а зі Сходу наближались совєтські. Окупант зміняв окупанта. До терпінь нашого народу долучувались нові. Але віра була одна у всіх: віра у всепереможні принципи християнського вчення.

**

Обидва — Гітлер і Сталін — плянували зліквідувати Церкви українського народу. Для Москви Українська Греко-Католицька Церква була особливо небезпечна: вона мала високоосвічених єпархів, тверду дисципліну, оперту на українське національне підґрунтя, нарешті — безпосередній зв'язок з Папським Престолом, з тим закордонням, яке ніколи не належало до сталінських союзників...

Відразу ж після смерті Митрополита Андрея Шептицького розпочалася московська атака. У Кремлі був вироблений плян наступу: примусити служителів УГКЦеркви зректися католицизму, перевести їх на православ'я, звичайно, під „опіку” Московського Синоду, а коли вже все буде „причісане” — зліквідувати взагалі Церкву в СССР.

Митрополит Йосиф Сліпий у своїх посланіях до вірних закликав їх кріпити свою віру. Він послав у Кремль делегацію і 100 тисяч рублів на поранених під час війни. Сталін гадав, що процедура переходу Митрополита Кир Йосифа на православ'я буде справою кількох тижнів. Активізувався перевертень Костельник... Тим часом виявилось, що Митрополит і його єпархи зайняли в питанні переходу позицію незрушимої Скали Петрової. Тоді весною 1945 року вночі сталінські людолови заарештували Митрополита Йосифа Сліпого, єпископів і кількох священиків. Після морального і економічного тиску — почався фізичний погром Української Католицької Церкви в Україні.

Митрополита Кир Йосифа Сліпого обвинували у всьому, включно з фашизмом... Рік тривав закритий процес у Києві. Митрополита

засуджено на вісім років сибірської каторги: на всі попередні і найновіші вмовляння зреќтися католицизму він відповів: „Ніколи”. Комунисти не пожаліли навіть 80-річного єпископа Станиславівського, преосвященого Г. Хомишина, якого „суд” засудив на 10 років в’язниці... Понад 300 священиків УГКЦеркви вислали до Москви протест. Їх доля була долею героїв і мучеників.

**

Понад п’ять мільйонів вірних Української Католицької Церкви окупантська влада формально „перевела” на православ’я московського зразка. Здавалося б, що вже все закінчено. Не так було насправді. Аж через десять років після нелюдського засуду Достойників УГКЦеркви — довелося Москві давати наказ Бєляєву й Рудницькому, щоб писали пащквіль „Під чужими прaporами” і в ньому всіляко гудили Митрополита-Мученика Йосифа Сліпого та інших Ієархів. Ця книжка вийшла в Києві у 1956 році. Звичайно, всі засуди і тортури мали відбуватися саме в Києві... — так діє кожний окупант. Собі ж Москва залишала іншу ролю.

**

1952 року Митрополита Йосифа Сліпого викликали з засніженої Воркути... в Москву. Тепер уже сам Сталін взявся „перетягати” на московське православ’, свою жертву, обіцяючи навіть становище в Синоді. Хоч знеможений каторгою, фізично виснажений, Митрополит Йосиф Сліпий відмовився. Новий засуд Митрополита-Мученика на сім років сибірських терпінь був лише підтвердженням, що в змаганні з ним Москва програла. (Відомості про останнє перебування Митрополита Йосифа Сліпого у Москві, дуже коротке, привіз на Захід німецький священик-повторець з Сибіру).

Були вістки, що влітку 1961 року Митрополита на короткий час привозили до Києва, щоб знову відіслати десь на Північ...

І знову десь у сибірських заметах немічний тілом Митрополит горить вогненним стовпом незнищимої віри. Десь разом із своїми і православними в’язнями зустрічає він Свят-вечір з шматочком хліба чи сушеної рибини і благословляє Святу Вечерю так, як колись православний Владика благословив її у далекому Львові. Носій незнищимої Христової Віри, до-

R. Володимир

ГЕРОЇНЯМ З КІНГІРІ

Там дві стихії звіку вже змагались;
Поборювала смерть життєву силу,
Щодня перемагала — так здавалось,

А все ж нових борців життя родило.
Де смерть серпом найбільше лютувала,
Хапаючи в обійми все, що жило,

I землю, що від спраги висихала,
I воду, що в пісках сліди губила,
Де від голодних, зморених смерть жала,

Там вічного життя звів янгол крила.
В Кінгірі-смертній млин Москва зіпнула
Цвіт з України й вигубить рішила.

Вість чорна сплячий світ раз досягнула,
Що зграя диких там ошаліла —
Допавши танків, висунувши дула,

У живопліт жінок хоробрих в’глась.
Було п’ятсот іх, всі, піднявши чола,
Сплелись руками й жертвували тіла,
Щоб духа правди п’ятьма не зборола.
Кров геройнь пустелю напоїла,
Вогнем завзялти кинула довкола.

Стівці! Співайте про славетне діло,
Щоб дух ожив, земля щоб під еточами
Московського наїзника горіла!

Куток Кінгірі — ми його затямим,
У ньому іскра волі зажевріла,
Що полум’ям ще зійде над степами!

~~~~~
стийний учень Митрополита Кир Андрея — Їх Ексцеленція Кир Йосиф Сліпий молиться далеко від України — за Україну, за остаточну перемогу над ворогом людства.

Молитва Митрополита-Страдника підноситься до неба враз із молитвою іншого Єпарха Української Католицької Церкви — Високопреосвященого Кир Івана Бучка, якого зберегла доля для українців за кордоном і який перебуває тепер у Римі.

Коли під час війни бомбами була зруйнована Духовна Академія у Львові, Митрополит Йосиф Сліпий разом з студентами і вчителями виноси в каміння, працював над відновою будівлі. Це була теж молитва — молитва працею. Берімо і цей приклад близько до серця.

Тепер ясний приклад, як нам треба жити, якими ми маємо бути дас нам через безмірні простори Сибіру, через широчінь океану видатний син українського народу Митрополит Йосиф Сліпий.

Моцкера күнгиза оғызынде, нұподоғеңе тәжіро жір-
білділдің бекітілгенде, көзіндең таңдаудан да, міндеттес-
тіңдең таңдаудан да, көзіндең таңдаудан да, міндеттес-
тіңдең таңдаудан да, көзіндең таңдаудан да, міндеттес-

B takomy crati^и Saxy^и he ctipomokhinn^и ha ojno-
nijiy mohitnky y bi^иthoumenhi i^иto Goobetkoro
Goroy, a jiro ogoopohni coioan HATO — CEATO
— CEHTO he binabjatorh harjekhoi ctiposbrahotn.
Jinie HATO trogntp neery cndy, mifitapby n-
Tlhoc, jie B ojnjnki komyhctintnholo hactiyu
CEATO omekjnjoica jinie jo posobojhenoj peseo-
joulli, ika sobicm he sjvnhnja Mockrin bi^и sk-
tnehoi jonomori komyhctintnnum naptnzasham.
Sjora ha npeperobon R ctipari samngehna B Tlaci
ha 6a3i hebertpajhochtri, — ne bractnro kanty-
jinija Saxy^и nepe^и Mockroj, tjaas nosunin^и y
kognicjx komyhctintnholo sprokry. Lloctymn poe-
syaxbarjnorh Mockray i sherepionotz ta blyapepta-
hotp bi^и Saxy^и ha pofon, jio hanjuncia mja oky-
mali^и, ajo nepe6yrahotp Y pashoi geemocedpe-
hoto hactiyu Mockrin. Saxy^и etpratec tek can-
trali cepedz bi^иterjazinx hapoja^и Aali ja Afppnki,
akix impnahsotz facelunyjoi, xoy fajalpmbi,
tracja Mockrin i li texhini yemixa^и, joi^и, nk Ame-
pna ha upontcarbntz upomy harjekho nocbraje-
hoyi upjorahijn i kohkpethoro ujaiy jomomori
tnm apjoram.

HA MAHIBULLAX CYHAGHO! AMEPNKHACHPHO! MOJITINKH

Izhar M. Binyanehu

вицького колоніалізму. Америка не підняла на форумі Об'єднаних Націй питання московського колоніалізму і не змінила своєї пасивної політики щодо поневолених Москвою народів. Вона зупинилася на постанові Конгресу і декларації Президента Айзенгавера про „Тиждень Поневолених Націй”. Признаючи в моральному аспекті право усіх народів на вільне і незалежне державне життя, згідно з логікою принципів американської Декларації Незалежності, Сполучені Статі Америки в практичній політиці йдуть і далі по лінії політичного опортунізму, часто заперечуючи, а то й зовсім відкидаючи гонощені ними ж моральні засади.

Для проведення своїх плянів опанування світу, Москва використовує національні моменти, амбіції і змагання до національно-державної незалежності народів Африки й Азії. Хрущов щораз агресивніше викликає конфлікти в Берліні, погрожує Фінляндії, а посередньо Норвегії і Швеції, яких він бажав би включити в систему совєтських сателітів, та зручно використовує розбіжності й непорозуміння між державами НАТО. В наслідок цієї тактики Москви, ССА були примушенні переставити свою політику на нові шляхи активної оборони з локальними війнами, формування партизанських з'єднань для боротьби в запіллі ворога та активного протиставлення московському шантажеві в міжнародній політиці. Невдача переговорів про роззброєння в Женеві, постанова Москви заключити договір із Східною Німеччиною, насильне обмежування прав аліянтів у східному Берліні, включно із встановленням „мурованої заслони” через місто, приневолюють ССА до переоцінки своєї політики в обличчі факту, що Захід не може надіятися на якісь позитивні зміни в загарбницькій політиці Москви.

Спровокування Хрущовом берлінської кризи дало сильний поштовх до мілітарного зміщення сил НАТО та до тіснішої співпраці західних держав у їх намаганні задержати „статус кво” в Берліні. В Америці ця криза спричинила тверду поставу членів Конгресу і Президента Кеннеді, який дав вияв цьому в одній із своїх промов, називаючи Берлін місцем випробування волі і відваги Західного Світу, де станули в безпосередній конfrontації приречення і зобов'язання західних держав із зазіханнями

Москви. У слід за таким словним становищем Президента прийшла однаке чергова прикладна розбіжність між заявами і практикою в американській політиці. Плянові Москви задержати на постійно поділ Німеччини Америка противиставила була спершу ідею сполучки обидвох частин країни на базі самовизначення у вільному голосуванні, але коли у відповідь на те Хрущов заявив, що доля Східної Німеччини передана і він підпише з нею мирний договір, тверду поставу през. Кеннеді підмінила нова капітуляційна заява, що властиво ССА не матимуть нічого проти такого наміру Хрущова, чим през. Кеннеді посередньо визнав дальше існування двох німецьких держав. Щобільше, в недавному інтерв'ю з редактором „Ізвестій” Аджубеєм, през. Кеннеді поновно ствердив, що якщо ССР не бажатиме об'єднання Німеччини, то ССА погодяться на існуючий стан. Ця нова поступка Москві може вказувати на те, що ССА готові погодитися на дальншу окупацію не тільки Східної Німеччини, але й сателітних держав, не згадуючи вже про поневолені нації в Советському Союзі.

В оцінці таких тенденцій політики Америки можна прийти до висновку, що західні держави бажали б знайти таку мирну розв'язку берлінської кризи, яка бувши корисною для Хрущова, залишала б їм можливість задержати в якійсь мірі свої дотеперішні привілеї в Берліні. Ціни, якої вимагає за те Хрущов, а саме визнання західними державами Східної Німеччини як окремої держави, вони під цю пору заплатити ще не хочуть. Америка намагається використати берлінську кризу для розоблачення Хрущова в світовій опінії, зокрема в опінії так званих нейтральних країн, як агресора. Про моральні зобов'язання Західу супроти німецького союзника в західному Берліні говориться щораз менше. Виглядає, що справа з Берліном може остаточно бути передана на розгляд Об'єднаним Націям, бо війни через Берлін не готова починати ні Москва, ні західні держави. Це однак не означає, що війна не може початися ненадійно, коли західні держави будуть загрожені ненаситним апетитом Москви у своїх життєвих інтересах.

Враховуючи таку можливість у нашій політиці і наших плянах дії на завтрашній день, ми мусимо пожавити й скріпити дотеперішні

наші заходи на терені Америки за визнання урядом ССА і політичними чинниками національно-державних прав і змагань українського народу а в слід за тим, за активну підтримку його визвольної боротьби.

2. Тенденції політики ССА щодо поневолених націй

В сучасний момент українська проблема не є предметом активного зацікавлення на міжнародному форумі, не зважаючи на сприятливу атмосферу відгомонів визвольних рухів на африканському й азійському континентах та загальні дебати Асамблеї ОН в справі колоніалізму. Жодна з європейських великоодержав не заявила досі в справі української незалежності. Не краще мається також справа на терені Америки. У ССА даліше дискутують справу поневолених Москвою народів і їх національно-державні змагання в двох площинах. Одні заступають погляд, що головним ворогом людства є міжнародний комунізм і будь-яка підтримка справи визвольної боротьби поневолених Москвою народів була б нарушуванням добросусідських взаємин з Росією, бо ця справа є внутрішньою проблемою Москви. Гльобальний змаг між світом свободи і рабства вони розцінюють з погляду боротьби між двома економічними системами, капіталізмом і комунізмом, виключаючи ідеологічні і політичні моменти. Друга група вважає, що головним ворогом Америки є російський імперіялізм.

Цей другий погляд має своїх прихильників серед деяких членів Сенату й Конгресу ССА та Пентагону. Вислідом такої постави тих кіл було схвалення в Конгресі ССА Резолюції про Тиждень Поневолених Націй та проголошення Проклямації Президента. З прикрістю треба однаке ствердити, що Стейт-Департамент, який формує американську зовнішню політику, даліше займає не то що непередрішенські позиції, але стоїть на становищі зберігання російської імперії. Це вимовно ілюструє хоч би лист Державного Секретаря Раска до голови Конгресового Комітету Процедури Говарда Смита, в якому Раск висловлюється щодо пропозиції створити при Конгресі ССА спеціальний Комітет для розгляду проблем поневолених Москвою націй. Будучи в основі проти творення такого Комітету, Сектерат Раск стверджує, що

хоча політика ССА їде по лінії не визнання теперішнього „статусу кво” в центрально-східній Європі, то однак це відноситься тільки до держав сателітів. Щодо України й інших поневолених Москвою народів, Секретар Раск займає становище негативне, заявляючи, що... „позиція ССА була б послаблена, якби ми через будь-яку акцію змішали права колишніх незалежних народів, або держав, із статусом територій, таких як Україна, Вірменія, чи Грузія, які є традиційними частинами Советського Союзу. Згадування про ті названі території ставить уряд ССА в несприятливу позицію, яка могла б вказувати на те, що мовляв, ССА пропагують розчленування історичної держави...”

Подібне становище займає Стейт-Департамент в одному з чисел (158) видаваного ним журналу під заг. — „Совет Афферс Ноутс”, стверджуючи, що... „термін Україна є радше модерним, а не історичним поняттям. Цей термін був винайдений в 19-му столітті націоналістами, які намагалися відлучити південно-західні прикордонні території Росії від царської імперії...”

Наслідком такого підходу до проблем Східної Європи, зокрема України, є викреслювання Стейт-Департаментом протиболішевицьких цитат з промов американських генералів і високих державних урядовців, як наприклад цитати з промови генерала Герберта Павела про те, що „... відповідь на комуністичну загрозу написана кров'ю мучеників і геніїв України та інших поневолених Москвою народів, а багато героїв віддали своє життя, щоб показати світові слабість залізної занавіси...”

Також цитати з промови амбасадора ССА Адлея Стівенсона на останній Асамблії ОН, де він, п'ятнадцятий московський колоніалізм, назвав між поневоленими націями також і Україну, була повністю викреслена в передачі радіовисильні „Голос Америки”, призначеної для народів поза залізною занавісою.

Можна б не звертати уваги на „історичні” ревеляції Стейт-Департаменту і Секретаря Раска, які ставлять його в ряди початкових студентів історії Східної Європи, як би не те, що такою поставою Стейт-Департамент намагається заперечити національно-державні права українського народу та перекреслити політичні здобутки українців у ССА, а то й санк-

ціонувати існування російської імперії, білої чи червоної.

Послуговуючися географічним терміном „територія”, Секретар Раск обезцінює народ з тисячолітньою традицією, окрім мовою і культурою та наслідує „горі дном” обернений спосіб думання, який ми звикли очікувати від Москви. А щодо розчленування „історичної держави”, то треба нагадати Секретареві Раскові, що Україна існувала ще перед появою на фоні історії Московської держави.

Секретар Раск пішов у своїх міркуваннях багато даліше від большевицько-московських захарбників, які, хоч на папері, визнають Україну окрім Республікою та ввели її, дарма, що для своїх цілей, у члени Об'єднаних Націй. Таке становище Секретаря Раска не то з морального, політичного й історичного погляду не від거жус критики, але воно теж шкідливе для державного інтересу ССА, які, наприклад, засуджуючи, разом з Москвою, Португалію за колоніалізм в Анголі, а Бельгію за Конго, чим визнали право Анголі і Конга на самостійне державне життя, — у той же час відмовляють такого ж права Україні й іншим поневоленим Москвою націям та не дозволяють на використання на форумі Об'єднаних Націй найкращої зброї в холодній війні — дослідження московського колоніалізму.

Секретар Раск і його дорадники, будучи духовими нащадками великого американського патріота Патрика Генрі, напевно сьогодні не погоджувалися б з його безсмертним викликом колоніальний Англії: „Дайте мені волю, або дайте мені смерть!” Замість того, щоби, згідно з свободолюбною традицією американського народу, допомагати поневоленим народам здобути волю, вони радше допомагають своєю опортуністичною політикою далішому ростові большевицької загрози у світі, піддержуючи в минулому Мао Це Тунга проти Чіянг Кай Шека, диктатора Тіта в Югославії, допомагаючи Кастро візантити владу на Кубі та опісля відмовляючися дати реальну допомогу кубинським революціонерам під час інвазії на Кубу, та вкінці, через вдержування коегзистенції з большевицькою Москвою і пропагування концепції політичної еволюції, в протиставленні до візвольних революцій.

Стейт-Департамент не бачить небувалої надії зашахувати Хрущова в опінії світу як агресора й поневолювача та використати конфлікт між Китаєм і Москвою, який ще більше зарисувався під час 22-го Комуністичного Конгресу в Москві. Для тих українців, які рахують на те, що українська проблема буде самочинно позитивно розв'язана в наслідок воєнного зудару між Москвою а Вашингтоном, таке становище Стейт-Департаменту повинно бути щонайменше осторогою. Для українців, які долю України визначають її власною визвольною боротьбою, зокрема для членів Українського Визвольного Фронту, це становище Секретаря Раска мусить бути визовом і стимулом до пожвавлення послідовної і впертої організованої праці серед власної спільноти та інформаційної і політичної діяльності серед американських кіл, у тісній співпраці з іншими поневоленими Москвою народами. В цьому напрямі мусимо спрямувати всі наші сили й засоби, якщо не хочемо стояти на суді історії за долю нашого народу в майбутньому.

**

Недоречність та концепційна безвиглядність політики „статусу кво”, з її страхом підтримати візвольні рухи поневолених народів, щоб не наразитися на гнів Москви, створює ситуацію, в якій вільний світ, зокрема Америка, примушені послідовно здавати позиції оборонців свободи і Богом даних прав людини, не матимуть іншої альтернативи, як із збросю в руках захищати власну волю і життєві інтереси власних народів.

Зроблені Америкою помилки в минулому, у висліді яких Москва за одне десятиліття поширила свою імперію поза Берлін, вимовно аналізує у своєму новому історичному творі під заголовком „Холодна війна і її генеза” — проф. Вандербилт Університету — Д. Ф. Флемінг, відомий автор і колишній дорадник Стейт-Департаменту ССА. У спробі прогнози майбутнього Америки він стверджує, що „... надходяча ера не буде «американським століттям». Цю мрію, про яку говорено багато в 1945 році, розвіяла холодна війна і її наслідки, зокрема жахливий вияв браку віри американців у власні сили та в ідеали свободи ...”

„Якщо, каже проф. Флемінг, ССА були б задержані по 1945 році моральний провід у світі,

СВІТОГЛЯДОВІ ПРОБЛЕМИ

Максим Орлик

УКРАЇНСЬКА ДУХОВІСТЬ ТА СВІТОГЛЯД НА ТЛІ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ

Від Редакції: Стрункий і елегантний в кожному відношенні, талановитий, творчий і вірний до загину справі української національної революції, референт юнацтва ОУН, Крайовий Провідник ОУН під першою советською окупацією, ідеологічний референт Проводу ОУН, Максим Орлик, відзначався небуденними рисами характеру і надзвичайним даром поєднувати в досконалі мірі глибокі теоретичні знання з практикою важкої підпільної боротьби. Він не обмежився до написання більшого твору „Ідея і чин України” (1940), але пішов на полі бою засвідчувати вірність українському націоналізму і ОУН і був знищений німцями в столиці України на становищі Провідника Київського Краю.

Редакція, бажаючи відзначити пам'ять цього великого лицаря „без смази і страху”, вміщує значно скрочені і мовно спрощені уривки з його твору „Ідея і чин України”, щоб бодай частково сплатити довг вдячності супроти цього великого воїна Визвольного Фронту, що, як би жив, напевно створив би глибоку синтетичну студію про український націоналізм. Ці уривки тематично тісно в'яжуться з статтями: „Дорожім розвитком нашої політичної думки” і „Завваги про ідеологію” з попередніх чисел нашого місячника. В наступних числах „Вісника” будуть опубліковані дальші розділи з „Ідеї і чин України”.

Світогляд націоналізму має розбудити всі скарби духа, всю дрімучу, утаєну психо-вольову енергію, енту-

зяйкий вони тоді мали, то справді могло було прийти століття американського проводу, основаного не на силі, але на принципах державництва . . . ”

Таку аналізу проф. Флемінга підтверджує наглядно сучасна міжнародна ситуація на тлі зовнішньої політики ССА, як провідника вільного світу, що борсається на манівцях між моральним динамізмом визвольних клічів і опортунізмом збереження несправедливого „статусу кво”.

В обличчі такої дійсності, головним завданням української дії на зовнішньому відтинку мусить бути сконцентроване зусилля звернути увагу вільного світу, в тому і Америки, на головні цілі нашої боротьби, щоб проблема визволення України була поставлена як центрова в міжнародній політиці, зокрема щодо впорядкування Східної Європи, якщо по третій світовій війні мав би настать справедливий мир, а не підготовка до четвертої світової війни.

зіязм та героїзм, що проявлялися колись стихійно в княжій добі, добі козаччини та визвольних змагань 1917-21 рр., їх сформувати, скристалізувати в єдину монолітну духовість і перетворити в державно-творчий чин, щоб видобути всі скарби української землі й перетворити їх на добро українського народу. В цьому величі і органічно-творча сила українського націоналізму, що повертає до глибин українського духа, до праджерел українства, до духовно-вольової субстанції нації і мас на цілі її добро. Демолібералізм чи соціалізм і комунізм є штучно створеними, нанесеними ззовні чужими доктринами, і вони не є витвором українського духа, української дійсності і потреб.

Які ж зміст і форма українства, яка істота української духовності?

Духовість народу формується протягом віків під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників. Духовість постає з вроджених психічних і біологічних властивостей даного народу: як він ті свої властивості проявляє у поставі до світу, в опануванні й перетворюванні природи, в боротьбі, праці та творчості, як організує свою внутрішнє й зовнішнє життя. На розвиток духовості складаються надбання минулих поколінь, пориви волі, душі, серця, думки й уяви, пережиття історичної долі і змагання за майбутнє. На стиль і зміст духовості народу мають величезний вплив великі постаті, що, з одного боку, висловлюють найглибші первінні його духовності, а з другого — свою творчістю, ідеями й чинами потрясають, надають нового змісту й напрямку, як, наприклад. Володимир Великий чи Тарас Шевченко. Крім того на формування духовості мають великий вплив історичні події — війни, революції, лихоліття, як також нуртуючі панівні ідеї — християнські, соціалістичні, націоналістичні.

Духовість народу не можна легко змінити. Надбання минулого, історичні переживання стають навиками, переходять у підсвідомість; вони творять історичний та культурно-суспільний спадок. Тому, щоб змінити духовість народу і її наново сформувати в органічну цілість, треба глибокого потрясения й ідейного зрыву, треба порушення підставової, підсвідомої психо-вольової енергії та духовно-суспільних первіннів, треба великих ідей, щоб увійшли в кров і кістку та переорали їх основили душі і серця людей. Треба наново відкрити й відсвіжити здорові історично-творчі вартості, як розкривається історичні пам'ятки, як також треба викоренити всі розкладаючі, шкідливі, негативні первінні.

Розвиток духовості народу в дану добу залежить від того, які моральні, культурні й суспільні первінні та вартості надають тон і напрям цілому його життю. Поглянемо, як розвивалася й формувалася протягом віків українська духовість.

Візантійський учений Прокопій Кесарійський ось так описує вдачу і життя словен і антів, предків україн-

ського народу: „Словенами й антами не володіє один муж, але споконвіку живуть вони громадоправством і тому спільно цікавляться всім, що для них присмне та прикро. Вірять, що є один Бог, володар грому і йому приносять в жертву волі та всяку тварину. Всі вони рослі та сміливі”.

Другий грецький письменник цісар Маврикій оповідає: „Словени і анти мають одинаковий спосіб життя й одинакові нахили: вони вільні і ніколи не дають наломити себе під ярмо чужої влади, а вже ніколи на власній землі. Їх багато, вони витривалі й легко зносять спеку і холод, сльоту, наготу тіла й голод; для тих, хто їх відвідує, вони ласкаві й зичливо перевозять їх з місця на місце, куди ім треба. Дуже вміло вживають різних способів нападу і підступу вдень і вночі”. Про полян пише літописець, що вони були „мудрі й заповзятливі і зберігали тихі й скромні звичаї своїх предків”.

Уже в заранні історії українських племен виступає їх велика життєва сила й тісний зв'язок з природою. Вони творять культ богів сонця й грому, люблять танці й воєнні походи, радо займаються хліборобством і торгівлею.

Прихід варягів внес у формування української духовності великий здобувач і організаційний фермент, був немов подувом бурі. Візантійський патріярх Фотій каже про похід тогочасних українців на Візантію: „вийнуло на нас чимсь суворим, твердим, згубним”. Варяги защепили тверді, воєвничі, будуючі, цивілізаторські прикмети староукраїнським племенам, зокрема полянам.

Виявом української духовності княжої доби є постаті Святослава, Володимира Великого і Ярослава Мудрого. Українська духовність проявлялася не лише в чинах, в силі й організації держави, але й в літописах, в „Руській Правді”, „Слові о полку Ігоревім”, в культурно-цивілізаційній праці.

Ідея першенства України, образ її величі й історичного покликання знайшли свій вираз у легенді про благословенство св. Андрія на Київських горах: „Яко возсяєт благодать на горах сих”. (За Київським літописом). Яку силу, завзяття, силу і розмах, яку мужність і любов до трудів і небезпек представляли „хоробрі русичі”, що прибивали щит на брамі Царгороду, що грозили Візантії в походах Святослава Завойовника!

„Русь уважала б за великий сором, коли б її перемогли ромеї і позбавили слави, яку вона здобула у сусідів, що ніхто її перемогти не може”, — пише Лев Диякон про похід Святослава. „Про них оповідають, — пише грецький письменник, — що вони, навіть переможені, не віддаються в руки ворогів. Як не сподіваються вирятуватися, вstromляють собі в живіт меч і так себе забивають”. Про вдачу українців свідчать слова Святослава Завойовника перед боєм під Доростолом: „Від предків успадкували ми мужність — пригадаймо ж, яка непереможна була досі наша сила і міцно биймося за своє спасення. То не наш звичай втікачами йти додому! Нам або жити з перемогою, або славно полягти, як слід хоробрим мужам. Поляжемо,

а не осоромимо нашої землі!” — це клич і заповіт, що промовляє до нас з давнини віків.

Українську духовність княжої доби ціхували такі елементи, як велика життєва сила, мужність, хоробрість, воєвничість, заповзятливість, рухливість, чесність, вірність батьківщині й любов до своєї землі. Стиль життя ціхували боротьба, чин і труди, розмахи і сила, велич і почуття культурно-цивілізаційної місії в суперництві з Візантією за першенство у державному будівництві. Узбросні городи й княжі дружини стояли на сторожі могутності України.

Підставою й джерелом української духовності є синтез психічних, біологічних і культурних первів осілих українських племен, зокрема полян, органічно зіспочиних з воєвничими первівами варягів, що були тим побудним ферментом, який приспішив кристалізаційний процес формування української державності. Крім того на процес формування української духовності мали свій вплив, з одного боку, грецько-візантійські перві, культурно-цивілізаційні впливи, торговельні й політичні зв'язки, прийняття християнства, а з другого — західно-римські впливи в добі Галицько-Волинського князівства.

Однаке, українська культура й духовна сила була така багата й оригінальна, що зуміла перетопити в горнілі свого духа сторонні впливи Візантії й Заходу і видати одну з передових культур в цілій Європі і найвеличнішу на Сході Європи. Во що собою в той час являла напівкультурна Польща, коли Україна вже суперничала з Візантією за політичний, культурно-цивілізаційний і господарський провід. Чи Польща видала тоді такого лицаря-володаря як Святослав, чи мала величаву державу й культуру або чи створила такий монумент права, як „Руська Правда”, такий архітвір мистецтва як „Слово о полку Ігоревім”, що його можна поставити на рівні з архітварами світової слави, як „Пісня про Нібелунгів” чи „Пісня про Ролланда”? А Москви ще тоді не було. „Слово о полку Ігоревім” — це українська „Ілляда”. Величезний перелім в українській духовності викликало прийняття християнства.

Дикій, суворій, непогамованій живловій силі, молодечій буйності й лицарській воєвничості християнство надало духової глибини й оформленості. Християнство зіспілося з багатими звичаями, мітами й сильною вдачею „хоробріх русичів”...

Чи княжа держава не впала тому, що ослабла верховина влада єдиного володаря, як за Святослава, Володимира Великого, Ярослава Мудрого, Володимира Мономаха й Романа Мстиславича, а одноціла українська великороджава роздрібнилася на цілий ряд удільних князівств, що вели між собою братовбивчі війни? Княжа держава впала, бо здеморалізувалася і замкнулася в клясовому егоїзмі провідна боярська верства, повстала проти своїх володарів і гнобила нижчі верстви. Княжа держава впала, бо ослаб культурно-цивілізаційний і державно-політичний центр — Київ, а ззовні причинились до остаточного упадку постійні удари диких орд, наїзд Андрія Боголюбського й зрадливі напади Польщі із заходу.

Давня сила й мужність, геройчна лицарська вдача відродилися в козацтві, що перейняло прапор боротьби за Україну і віру предків. Козаки були свідомі того, що вони є нащадками тих „хоробрих русичів”, які Царгород воювали: „Того же древа есть віти і храбрих воїнов синове”. (З літопису Величка).

З універсалу Хмельницького вичитуємо подібні слова, як і з книжки літописів: „Лучче же бы і благополучніше нам на пляцу воинном от оружия бранного полягти, нежели в домах своих яко невістюхом побідимим бити”. Або такі його рішучі слова, немов ударі козацької шаблі: „Хай одна стіна зудариться з другою, одна впаде, друга останеться”. Оглядаючи польську твердиню Кодак, казав Хмельницький: „Одні людські руки робили, а другі можуть це знищити”.

Про наставлення українців козацької доби свідчать її такі слова з драматичного твору „Милость Божия”: „Не тот славен, котрий многі лічить стада, но тот, же многих врагов своїх шлет до ада”.

Французький інженер Боплян у своєму „Описі України” (1630-1640) пише про козаків: „У них немає нічого простацького, крім одягу. Вони дотепні, проникливі, вибачливі й щедрі, не ласі на велике багатство, а зате божевільно закохані у вольності: без неї в них життя не життя, для неї вони здіймають повстання, для неї живуть і гинуть. Козаки дуже міцні тілом, легко зносять спеку і холод, голод і спрагу. На війні витривалі, відважні, сміливі, а навіть одчайдушні, бо не цінять свого життя”.

Інший автор Папроцький пише, що коли козаки опиняються в небезпеці, вони говорять: „Не годиться втікати нам, людям, що про них усі народи знають, що в хоробрості не дорівнюють нам ніхто у світі”. Свідомість основ козацької національної сили видно з Мазепиної думи: „Нехай вічна буде слава, що през шаблі масм права”. Про потребу єдиного сильного проводу, єдиного володаря-вождя вказують слова гетьмана Петра Дорошенка: „Аби було єдине стадо і єдин пастир”. Також Мазепа каже у своїй думі про потребу єдиного вождя — провідника нації: „Сам керується стерник і сам оправується”.

В суворій постаті Калнишевського, що протягом 25 років непохитно і твердо переживав у тюрмі Соловецького монастиря трагічну долю України, увічнився образ останнього кошового Січі Запорозької. Геройчу смерть Павла Полуботька оповів нарід багряницею легенди. Під його портретом збереглися слова, які він кинув у вічі гнобителеві України, Петрові Першому: „Заступаючись за Батьківщину, я не боявся ні кайданів, ні тюрем, і краще мені лютую смертью вмерти, аніж дивитися на загибель моїх земляків...” Автор „Історії Русів”, яка продовжувала державницьку традицію й підкреслювала потребу боротьби за батьківщину, вкладає в уста Полуботька такі полум'яні слова: „Коли за всяку кров на землі пригадає її рід, то яка помста буде за кров українського народу, пролиту від часів гетьмана Наливайка донині, пролиту великими потоками тільки за те, що він шукав волі й кращого життя на своїй власній землі, і думав думками, вродженими всій людськості?”

Свєн Ляховиз

БУДОВА НА СКАЛІ

Ми звертаємо відносно малу увагу в житті на внутрішні, духові сили, які діють внутрі нас і спонукають нас в якомусь часі до якоєсь дії. Наша увага спиняється і загострюється щойно тоді, коли ми завважимо, що ті сили вже щось довершили. А ті сили дають спонуку кожній, хочби в найменшій нашій дії. Від тенденції тих сил, від їх цілеспрямованості чи від „психічного наставлення” або духового динамічного змісту залежить характер і вислід тих дій та всього того, що вони довершують. Залізно нарікати на саме довершення, таврувати наслідки, але забувати про причини.

Кожна дія, мала чи велика, має свій внутрішній динамічний зміст і свої засоби, при помочі яких зміст реалізується. Бувши динамічним елементом, зміст мусить мати свою причину і ціль, до якої прямує. Форма, в яку вливається зміст, є статичним елементом; це засіб, при помочі якого зміст може реалізуватись і стати означенням, „видимим” елементом.

Не важко в реальнім життю зауважити, що зміст не раз змінює свою форму. Зате важче помітити, що форма може виповнитись цілком іншим змістом. Коли багата людина дає бідній милостиню, то мотивом цієї дії є бажання багатої людини зробити щось добре, шляхетне. Це причина дії. А ціль — зробивши добро іншій людині, злагіднити її прикре положення. Бажання, що є причиною і прямує до якоєсь цілі, є динамічним змістом тієї дії, а формою, себто засобом для вияву змісту тієї дії є милостиня; також чемні слова і шляхетна поведінка багатої людини.

Але ми знаємо, що така форма, себто милостиня і слова можуть прийняти найрізноманітніший вид, заховуючи водночас свій зміст, себто тенденцію одної людини зробити щось благородне другій. Та не раз ми завважуємо і таке, що та сама форма, себто та сама милостиня, навіть ті самі „чемно” проголошенні слова, можуть виповнитись цілковито відмінним змістом, з відмінною мотивацією і відмінним цілеспрямуванням. Причиною цієї дії може тоді бути захованій егоїзм багатої людини, бажання похвалитись своїм багатством чи свою велико-дущністю. Причиною може бути теж бажання

викликати відповідне враження серед довкілля, щоб таким способом приготувати собі ґрунт для якихось матеріальних чи честилюбних користей. В обох випадках форма та сама. Проте — яка велика різниця в змісті!

Подібний духовий процес відбувається, як мені здається і в нашій громадській роботі, що сповидно спрямована на благородну ціль — помогти поневоленій батьківщині. Назверх ця робота має всі познаки справжньої благородності й патріотизму, але чи й під оглядом змісту — її мотивації і дійсного цілеспрямовання — та робота в кожному випадку така благородна, як виглядає?

Наш обов'язок супроти поневоленої батьківщини ми виконуємо індивідуально, коли кожний з нас окремо старається зробити розголос українській визвольній справі, і збірно, коли головну роля виконують наші інституції і політичні чинники. Причина і ціль цієї роботи, в наших індивідуальних і збірних зусиллях, повинні бути ті самі. Чи вони завжди, в кожнім випадку, є такі самі? Чи завжди вони мають благородні мотиви, спрямовані до благородної цілі? Проаналізуємо той духовий зміст, що порушує нашу суспільно-політичну роботу й у світлі тієї аналізи самі знайдім практичну відповідь.

Мотивом нашої роботи в діяспорі повинно бути благородне й активне співчуття для терпіння поневоленої батьківщини. Ті терпіння ми завжди повинні мати перед очима. Ми постійно повинні бачити наших братів в Україні в боротьбі із силами зла, їх постійний страх, що їх знищать, арештують, вирвуть з рідного ґрунту, розділять з рідними за те тільки, що в якийсь спосіб, свідомо чи навіть несвідомо, вони виявлять бажання бути собою, підкреслять свою індивідуальну волю і честь, дадуть відчути своє внутрішнє ридання, що ось їх відлучують від Праджерела досконалості, доброти, благородності і любові.

Це співчуття — це причина нашого діяння. Ціллю цієї духової тенденції є чи повинно бути викликання прихильної опінії серед чужих людей для політичних аспірацій України. В ділянці пропаганди нашим обов'язком є приєднувати приятелів для поневоленого українського народу. Форма тієї роботи, себто засоби її виконання, можуть бути найрізноманітніші. Проте ні

причина, ні ціль, у тих найрізноманітніших формах, не сміють щезати чи набирати відмінної тенденції. Але чи ми пам'ятаємо завжди і всюди про ту тенденцію нашої роботи, про її причини і цілеспрямування? Чи не поступаємо ми деколи, індивідуально або збірно, так, що замість приятелів помножуємо ворогів для поневоленої України? Чи справді вся наша визвольна робота в діяспорі, індивідуальна і збірна, на нижчих і вищих щаблях, в політичній, науковій, виховній чи мистецькій ділянках скерована виключно на добро батьківщині? А може в деяких, не дуже навіть рідких, випадках вона аж надто акцентує тенденцію служити самим собі, хоч словно це все — для України?

Не рідко можна зустрітись із поплутанням тих духових мотивів, в якому тенденцію є — забезпечити еміграційні збірноті довге життя як окремій етнічній групі, якнайдовше заховати бодай дрібку тієї приємної старокрайової атмосфери, а водночас вигідно пристосуватись до еміграційних відносин, видряпатись на верх життя, як теж відгравати певну політичну роль, що давала б нам задовільне почуття, що ось то ми, як етнічна група, все таки щось собою уявляємо. В тих, що так поступають, є тіхе, невисказане, проте злудне переконання, що ось так поступаючи, ми водночас таки приносимо певну користь і полегшу для поневоленої батьківщини.

Не тільки наша остання еміграція, але й раніші еміграції, як теж усі інші, чужі, політичні еміграції, знайшовши на чужині ділились на такі дві основні групи, із своєрідними психічними підложжями: одна група нуртує постійно думкою про покинену батьківщину, боліє її терпіннями, помагає їй усіма силами, забуваючи про свої власні, як окремої етнічної групи, еміграційні інтереси. Друга дивиться, щоб перша все самій якнайскорше і якнайвигідніше пристосуватись до нових обставин і набути солідну матеріальну основу, а далі, подбати про свою економічні, політичні й культурні інституції і вкінці постаратись, щоб не тільки вони самі, але й підростаючі покоління можливо якнайдовше задержали зверхній кольорит тієї країни, яку вони покинули. Назверх так виглядає, що обі групи мають ті самі мотиви і те саме цілеспрямування — поміч батьківщині. Проте перша група має свою батьківщину дуже ре-

ально і виразно перед очима. У випадках поневолення тієї батьківщини — вона повнотою своєї душі відчуває біль братів і старається усі свої заходи повернути безпосередно вбік реальної помочі, вбік злагодження терпінь чи скріплення внутрішніх сил батьківщини в її боротьбі із зверхнім ворогом.

Друга група сповидно теж має на увазі добро батьківщини, але вже в трохи віддаленім уявленні. Під тиском своєрідного психічного наставлення її логіка йшла чи йде трохи відмінними шляхами: вона думає, що найважнішим її завданням є не допустити до винародовлення їх самих, а також не допустити, щоб молодь забула всі естетичні й звичаєві нахили матірного краю, а понад усе, щоб не затратила теплого сантименту до тієї батьківщини. „Як втратимо молодь — хто буде продовжувати нашу роботу?” — запитує та група. Бідкаючись над будучістю тієї роботи, вона часто забуває за те першість.

Так видається, що наша найновіша еміграція в своїй більшості має друге психічне наставлення, себто журиться, щоб тих чверть мільйона українських людей, що покинули рідний край, не винародились і для України не пропали. У висліді своєї головної уваги вона присвячує закріпленню своїх сутінок українських інституцій, які, з черги, консервували б, евентуально поглибляли, наші окремі етнічні вартості.

Моральний ґрунт того роду думання нині міцнішає від тієї реальної можливості, що чергове потрясення світу, яке, теоретично кажучи, могло б „витрясти” нашу незалежність, зростає водночас на кошмарну примару, що в тім потрясенні може бути цілком знищений і український народ і вслід за тим справа нашої незалежності може стати неактуальною. В дальших висновках того самого думання залишається одна-одинока надія — в довгім очікуванню, аж поки щось не станеться внутрі самого Советського Союзу. У висліді та група заключає, що в обличчі тієї затяжної боротьби — вдергання нашої збирноти перед денационалізацією є нашим найвищим імперативом.

Ситуація, безсумнівно, скомплікована, тому її вимагає складної відповіді. Щоб її дістати, мусимо проаналізувати себе самих і з'ясувати ті мотиви, які порушують нашими вчинками;

як теж у виразнім і скристалізованім виді мусимо поставити ту ціль, до якої сповидно прямуємо.

Чи справду ми, чверть мільйона людей, та-кі важні для сорок-кілька мільйонів України, щоб нашу головну увагу присвячувати збереженню себе самих, в нашій етнічній формі, „для України”? Чи справду заховання тих зверхніх форм вже само собою збереже нас для України? Невже ми такого переконання, що думаючі люди тих країн, до яких ми прибули, такі наївні, що даються перехитрити нам, коли говорять, що кольорит чужих етнічних культур є бажаним явищем для них та для збагачення їхньої власної культури? Чи нема в цьому погляді, що коли ми в діяспорі не збережемо зверхніх українських етнічних форм і звичаїв, корінні українські землі готові їх теж затратити — нема чогось облудного, навіть обидливого для самої України? Невже її внутрішня сила така слаба і тендітна, що коли чверть мільйона виходців не збереже її суті національних вартостей, то ті вартості можуть в ній самій пропасті?

Чи Україна справду так дуже потребує наших чверть мільйона тіл із зверхніми національними ознаками, до вміння володіти рідною мовою включно? Чи може вона своїм розрідчим гоном та числом може замістити впродовж кількох місяців...

Наша основна проблема відносно помочі батьківщині фактично має дещо інше забарвлення: Чи дбаючи про себе, про збереження нашої зверхнії національної форми, і повертаючи наші головні сили проти чужої асиміляційної форми, ми тим облегшуємо терпіння України? Чи скріплюємо її внутрішні сили, потрібні для боротьби з ворогом?

Помилковою є думка, що, плекаючи свої національні поверховні вартості, зберігаючи себе, як масу в етнографічній формі, готову кожній хвилі повернути на рідні землі і без знаків чужості відразу знов вrostи в корінне українське життя — це вже само собою є поміч Україні. Також сумнівної вартості є „ширення правди про Україну”, даючи водночас доказ нашої роз'їlosti і розбиття.

Якщо хочемо помогти Україні мусимо забути про себе, про нашу етнічну поверховність, про наші зусилля не датись засимілювати із само-

RNGJIAN NEEJUTATY!
KNM ABO BOJAN NOPAUTE IM, MUON-
SALPHEVMEPVNTE RAMUN RIN3-
NOGOACTPCA RAM HAU KJPHAN!

Geetitashamy noro nopoijhoyi Beppben.
Jintz teek mocoarcprn happy bi carashamy i
toli, ak nesaromint he tijprn eege, aje nesoo-
jwky, uo Kjapha saakpintc cboro bojno unojno
kocphinx imnepijachitc. Toltka nojih nijcbase
jutime carashyinhn yhibepcajiphn upnunin moc-
yphachyinhn nnsorjnhn crnxi, jnn 6ijprn ehn-
coodo Mocbera: jnn cunphimo roha gyte a
cepejnih i gyte importnsekhetc toro, uo yavajne
xoboi 36poi. Bo ta ujxora 36poi gyte nijan i
crzai II hauxxehnn i saoxototo, apchahion ujy-
smokemo crzai samjizian jja rojono Kjaphin,
y brachy cyrepehny Apekbar. Ujono tolj mi
kempy hanjoi joi y brachy pynk i ofopmuntc
haohnin joksan spimocra i rotobectn basan
holjui. B ojnjnhyi yjkoro crty crahemo tolj
srjhjnorctn i ethocra haujin upai uo hamie-
ha6epmo jajkeo gjipmo cunj, oprahiosrhcetn,
kazan i x saplitch. O3japognamunh mnin cami,
jiam i brachy peatphono yhibepcajiphn mycndo jio-
tch jnn morsntrehnn yhibepcajiphn ijea-
Tlepia za bee mycndo cami hackjipz upjona-
crajitch.

to 6paky hanjin ncnxih i shantn jik ha haujy
jow crasocra jja ha hac, nheperiptn joksa/ho, ho-
jow cunj illa ihunx hapoib, a moyec jukpe-
tn i ujxori yhibepcajiphn nepbi, uo e jukpe-
sarjashyin a hytjo brachy juyi, uphnx seewtix,
ctjno jnkbyt hanjoi gparn ha pijnx seewtix,
bjphn bi uo 36pxphoro teopy, a skim ho-
Haujno hanjuno ujtno a jiacnopi, je mi
ky jekpby jja yjkun xnkakib.

jiam, i y rngjih pogoib i jahoro hapoib jer-
hi jwocedepjh i cunj, monalato blyocedepjh i
bocra, pjkjyrah, pogojib, uo hnnutrs hnytphu-
hnx hoyvbaah — henbarscra, saarctn, hearljui-
mn, uo jirkjotj nogni i x xobji, i x heratne-
jo 6 hac saacogntn jnn jkbnhnam i mihpamia-
rac, jnnapcra tylo ha te Tlapakkejpej, ake mol-
ayci jnnapcra i ouparckhoyi kpacn. Aje bojno-
lopohocra, a jyci npabjai i cunphocra hnni
sokpema, nccytjura i jyci lujnaxthocra i jia-
ii cunphocra cepejoruna, xohemo marj hecy
lujnaxthocra cepejoruna, xohemo marj hecy

ujo mn xohemo jknti y brachin jepkbari, cepet
junki an majoi. La mnjema samkaretca a tomy,
holj kockim sunajky uja mohemeneha jli, be-
trojonti tiei blytphiphoyi pyunihoyi cunj, nortjig-
ujo he jae ha mckngjihin jntem, Mn, ykpaithi,
hoxojinnocb mcnxihin jntem,

tek yhibepcajiphoro xaparketpy.
ix 3jopor, jja Beck mojen, kchjorosan hac, e
hnx upnunihp i ujxobin kpm, mohipjnn jja
Takoj jkhn ha ciajke blygjta tnx yhibepcajiph-
hnhnatt, y Blmihnm jkbarax, y Blmihnm
ichybari a hac y Blmihnm hapoib, xoa boni mokjtp
cam, uo a ihunx hapoib, ha mokjtp
hapoib. Ochohi yhibepcajiphn ihunx
takoj, i to neppu za bee jnogn: ujxobictb hauna
aytn ty icetny, uo mn he tijprn Kjaphin, aje
kokhnn fijpom hanjoi juyi mi mycndo bi-
i shanupjnch y bljchoco cro6jihm ocepejoruni.
ue sponjnti jn, uo sponjnti i pijnx smewtp
chotbophoe i he jactb i y x mohim bni krtip-
koin 36pxphn bojor nteipabye i x, sannuyje an
mnc i 3pocrajan a pijnx ujxobi baprotct rjiphn-
llbaho, kpauje, uo ujxobi baprotct rjiphn-
ekpgjctazobai i ojogjehi y brachin kpaor-
mohohni jja ujxa bntar, haee 6 boni 6yin
ohim kpaor, mokjtp marj tarkn camn 3jopor-
ekpgjctazobai i ihetjektyazphn ojogjehi a
— tak i ujxobi yhibepcajiphn upnunihp i jtejan,
ta camn jkbnhs, cfaognorbra a pijnx potro, ak
ipartn tary camy 46jopjihy jja tira potro, ak
pnkobraa chtterhno a yjkjih kpaor, mokjtp
my yhibepcajiphoro xaparketpy i jkbnhs, cfa-
mohohni oszhan, to jkbnhs i mihenifih i ahp-
tijohazphocra mokjtp marj coji cheninfih i ahp-
catphoro xaparketpy. Jk rjao mohohni skjoch ha-
torkn, a rjnk 36jorbsa ctpyktypa, e yhibep-
cheninfih i oszhan y coji ctpyktypa, aje ne-
Ujxobictb kokhno hapoib mae jerei coji
tei 36poi.

36jorbsa tarkn a pynk i crzai spechahion jja
cmo upnunih parrkieni ha nomi — jatn i
ojojohsahnin hnni Mockoro. B tnn mohohni my-
gopphra kyjapthphoro crty i cunjman carahn,
llc a mohohni jtejabr berrtphra hnni ltrahna
hu 6opphra 36jorbsa — 36jorbsi ijeu i hean.
ll jkntta. Mgenuo mongru Kjaphin e ujcaru-
mohohni jji, uo kokhni jknti yjrr rotobrma

ЕКОНОМІЧНА ТЕМАТИКА

Степан Галамай

ВАЖЛИВІСТЬ ЕКОНОМІЧНИХ ПИТАНЬ

Українські націоналісти у своїх публіцистичних статтях і розвідках ніколи не нехтували економічним питанням. Правда, воно не займало у них такого почесного місця серед інших питань, як це звичайно є на Заході, не кажучи вже про Советський Союз з його матеріалістичним світоглядом, який все розцінює під кутом зору матеріальних, тобто господарських, стосунків у суспільстві.

Інж. Сціборський у „Націократії“ приділяє багато уваги економічним питанням. Інж. Бойдунік піднявся був сміливого завдання подати в циклостилевій брошуру, що її він випустив на переломі 1939-го і 1940 рр., націоналістичне розуміння політичної економії. Обидві ці спроби нині вже є бібліографічною рідкістю. Та й самого часу вплив їхній чомусь не був значний.

Про економічний устрій майбутньої української держави пише в своїй праці „Проблеми української державності“ д-р П. Мірчук, але річ ця тільки готується до друку, і її ще не час тут розцінювати.

Зрештою, не є в пляні цієї статті давати оцінку згаданих матеріалів на економічні теми. Про них згадується тут тільки тому, щоб підкреслити думку, що економічні питання також належать до тих проблем, якими займаються українські націоналістичні публіцисти та науковці. Бо це дуже важливі питання, які треба пильно студіювати. Один наш економіст з Лондону має глибоку рацію, коли в одному з листів пише до свого приятеля в Америці:

„Здається, що Ви, подібно як наши революціонери під час визвольних змагань 1917-20 рр., ніяк не враховуєте того голого факту, що повстанські відділи не тільки треба узброїти, але також прогодувати до часу збору хліба з поля; що тоді, тобто під час визвольних змагань наша держава могла реквірувати хліб у селян, бо в їхніх коморах було його щонайменше на один рік, та й худоби було вдосталь. Тепер хліб до Львова присилається з центру, а в колгоспних коморах запасів немає, бо все відпливає до центру, всім диригує Москва“.

Вже з цих вступних думок насувається сам юд себе висновок: економічні питання з кожного погляду важливі питання і тому треба їх дбайливо студіювати. Це потрібно стверджувати і частіше пригадувати якраз нам, бо і наш ідеалістичний світогляд і наш життєвий, практичний ідеалізм не раз причиняються до того, що ми замало уваги присвячуємо саме господарським питанням.

Знання економічних проблем важливе ще й тому, що комуністи в своїх стратегічних плянах заволодіння світом справам економіки приділяють головну увагу, сподіваючись, що держави НАТО, кінець-кінцем, перегризуть одна одній горло.

І так ніби у відповідь на це в промові президента Кеннеді підкреслено думку, що одною з найважливіших справ його уряду є якраз наладнання господарських взаємин з країнами Спільному Господарського Ринку в Європі, яка завдяки американській допомозі тепер так економічно розвинулася, що стає поважним конкурентом для ЗДА. Отже, це ще один аргумент на те, що економічні питання не слід недоцінювати.

Також треба пам'ятати, що саме економісти сидять тепер побіч найбільш впливових в політиці осіб, що вони дають інтервю, виступають в телевізії, а їхні передбачення викликають іноді велике зрушення в пресі і в публічній опінії.

Чи може Советський Союз справді наздогнати й випередити Америку?

Згідно з блахманним большевицьким пляном, що його розглянено в січневому числі „Вісника“, Хрущов обіцяє в 1980 р. перегнати Америку. Звичайно, він грубо помилляється. І ось з яких причин:

Поперше — якщо припустити, що навіть відсоток зростання економічного потенціялу СССР буде далі вищий від відсотка росту економіки Америки, все таки в 1980 р. Америка ітиме попереду.

Подруге — ЗДА не будуть посуватися вперед таким самим темпом, як досі. Завдяки знач-

БУДОВА ДЕРЖАВИ

Д-р Петро Міргук

ПРОБЛЕМА ДЕРЖАВНОГО БУДІВНИЦТВА

(Продовження з попередніх чисел)

Варто зауважити, що за статистичними даними в „Розбудові Нації” за липень-серпень 1933, з наданнями Булавенком за советською пресою на підставі офіційного московського перепису населення в 1931 р., відсоток українців на тій території зростає. Всього населення у донському Краю, на просторі від Вороніжчини по Ростів, було в 1931 р. 4,013.400; з того 1,600.000 козаків, решта ж селяни й міщани, некозаки, головно українці. І так, для прикладу, відсоток українців серед всього населення становив у районах: Леон-Калетвинський 90%, Кошар-

ним змінам у технології впродовж 60-их і 70-их роках, в 1980 році це буде цілком інша країна.

Потрет — в 1980 році вирішною одиницею в світовому господарстві буде атлантическа економіка, тобто господарське поєднання Америки і країн Європейського Спільного Ринку. Саме рішення Великобританії приступити до цього Спільного Ринку і пропозицію през. Кеннеді обнизити тарифи або торговельні бар'єри треба розглядати як рішучі кроки в напрямі творення такої атлантическої господарської одиниці, яка за обчисленнями економістів, дасть продукцію у чотири з половиною рази більшу від тієї, що її обіцяє на 1980 рік Хрущов для Світського Союзу.

Можна було б також порівняти актуальну і запляновану продукцію, потреби і здатність прудкувати Америки і СССР в ділянках: сталі, електрики, збіжжя, житлобудівництва, високої освіти, консумпційних дібр і т. д. — і в кожній з цих ділянок господарського життя, а головно під оглядом можливостей прудкувати завжди, всюди і в кожному часі, Америка йдиме в своєму господарському розвитку далеко попереду Москви.

Отже, як би не мріяли і як би не нахваливалися своїми грандіозними планами та процен-тами росту большевики, ані в 1980-му, ані в піз-ніших роках не зрівнятися їм в осягах їхньої економіки з продукційним потенціялом і з випродукованими добрами Америки.

ський 90%, Мілерівський 80%, Матвієнко-Курганський 86%, Таганрозький 93%. Для зілюстрування ж того, що еволюція національних відносин на тих теренах іде виразно в напрямі сильного зросту відсотка українців, наводить Булавенко порівняння стану національних відносин в 1897 і в 1931, яке виглядає так:

Округи:	Відсоток українського населення	
	1897	1931
Таганрозька	61,7	86-93
Ростовська	33,6	85
Сальська	29,3	59-93
Баталпашинська	27,1	55-60
Есенчуцька	17,8	64-86

Немає підстав думати, що таке постійне збільшування українського населення так на території північного Кавказу, як і на Донщині в пізніших роках припинилось. Навпаки, відплив українського населення з України, що його показує большевицька статистика щодо населення України, дає основи приймати, що велика частина із нових вихідців з УССР поселяється, як і раніше, на цих теренах, сумежних з УССР.

Українське населення донсько-козацького краю мусить мати таке саме право рішати про долю того краю, як і все інше тамошнє населення. Якогось автохтонного населення того обширу, яке могло б вважати українців зайдами і вимагати для себе особливих прав, немає зовсім. Також не можна повернутись до давнього поділу, при якому були б: а) упривілейований козацький стан, єдино компетентний займати слово й рішати про долю країни, і б) позбавлені політичних прав „посполиті” селяни і міщани, бо сьогодні становий устрій вважається пережитком навіть в азійських та африканських країнах. На території донсько-козацького Краю політично-правний поділ на стани перестав зовсім існувати вже більше як сорок літ тому. Сучасне покоління не знає його зовсім і зовсім певно не прийме його після ліквідації большевицького ладу, тим більше, що кількість

козацького населення, яке напередодні першої світової війни становило навіть неповну третину всього населення, за останні чотири десятки літ і відсотково і кількісно замітно зменшилось головне в наслідок двократної еміграції козаків, після першої і після другої світової війни, та через масове репресійне виселення козаків більшевиками після першої і після другої світової війни.

Отже, — на мішаних теренах донсько-козацького краю з великою кількістю українського населення, після знищення московсько-більшевицької окупації мусить бути проведений свободний плебісцит, в якому воля всього місцевого населення вирішить демократичним способом, де буде кордон між українською і донсько-козацькою державами.

Такого свободного плебісциту після розвалу ССР вимагає теж визначення українсько-білоруського кордону. Сьогоднішній кордон між Українською СРР та Білоруською СРР виказує велике відхилення і від кордонів на цьому відтинку колишньої козацької держави, і від границь Української Держави 1917-23 років. Ніхто з білорусів, що об'єктивно розглядають цю справу, не стане твердити, що українська козацька держава 17-го і 18-го століття мала імперіалістичні тенденції й насильно включала в свої кордони якусь частину етнографічно білоруської території. Не стане ніхто з об'єктивних білоруських патріотів твердити цього тим більше в відношенні до Української Держави 1917-23 років, бо ж загально відомо, що тодішні соціалістичні уряди Української Держави вперто відмовлялись від прилучення до України і Криму, і Басарабії, і східніх окраїн України, щодо яких вони мали деякі сумніви, чи українці становлять там абсолютну більшість. І тому, якщо і за княжої української держави, і в 1917-23 рр. українсько-білоруський кордон проходив у такому менш-більш віддалені від Прип'яті й Ясельди на північ, як сьогодні проходить кордон УССР і БСРР на південь від них, то це змушує признати, що на тій смузі, яка лежить між українсько-білоруськими кордонами колишньої кіївсько-княжої держави, українсько-козацької держави й Української Держави 1917-23 років, а кордонами сьогоднішньої УССР, українці становлять таки великий відсоток місцевого населення. (В склад Української

Держави 1917-23 рр. входили повіти: Берестя і Кобринь). Ми не бачимо глупду теоретизувати, який саме відсоток точно становлять там українці, але вважаємо абсолютно слушною вимогу, щоб на тій прикордонній смузі, яка сьогодні належить до БСРР, після розвалу ССР і при встановленні кордону між самостійними Українською і Білоруською Державами був проведений свободний плебісцит, який вирішить згідно зі свободно виявленою волею місцевого населення, куди та смуга, чи окремі її частини мають належати: до Білорусі, чи до України.

В доказ нашого добросусідського відношення до білорусів, треба заздалегідь погодитись на проведення такого самого плебісциту теж у тій смузі Української СРР, на якій живуть поруч українців білоруси і щодо якої більшість населення могла б виявити бажання приєднання до Білорусі. Цю евентуальну смугу території сьогоднішньої УССР повинен вказати уряд вільної Білорусі і так, як уряд вільної Білорусі повинен погодитись на піддання плебісцитові всієї смуги в кордонах сьогоднішньої Білоруської СРР, яку запропонує уряд України, так уряд України повинен погодитись на піддання плебісцитові смуги сьогоднішньої Української СРР на білоруському пограниччі в таких розмірах, в яких запропонує уряд вільної Білорусі.

При встановленні остаточного кордону, спрогона на висліді плебісциту, треба виминати творення шахівниці й зубчастих ліній. Тут треба буде взяти до уваги економічні й стратегічні моменти обох сторін і за обопільною згодою встановляти кордон так, щоб він або проходив здовж якоїсь ріки, або прямою лінією, — перевівши для цього евентуальне переселення даного гурту білорусів на північ, або гурту українців на південь.

Скомплікованою проблемою є справа т. зв. Закерзоння, тобто Холмщини, Післяння та Лемківщини. Усі ці три провінції, це споконвічно українські землі, але заініційований польською державою систематичний наплив польського населення перетворив з бігом віків Холмщину й західнє Післяння в мішану територію з великим відсотком польського населення, а після другої світової війни польська комуністична влада та московсько-більшевицька уклали окремий договір про прилучення цих провінцій

кото^рнът във външната си политика има за цел да поддържа външните си партньори и да поддържа стабилността на региона.

Също така България е заинтересована в поддържането на стабилността на Югоизточна Европа и в поддържането на международния мир и спокойствие.

Също така България е заинтересована в поддържането на стабилността на Югоизточна Европа и в поддържането на международния мир и спокойствие.

Също така България е заинтересована в поддържането на стабилността на Югоизточна Европа и в поддържането на международния мир и спокойствие.

Също така България е заинтересована в поддържането на стабилността на Югоизточна Европа и в поддържането на международния мир и спокойствие.

Също така България е заинтересована в поддържането на стабилността на Югоизточна Европа и в поддържането на международния мир и спокойствие.

ріяльних проблем самостійної Української Держави. Історичні обставини скерували колонізаційну експансію українського народу на схід аж до берегів Тихого Океану і це створило нові територіально-політичні проблеми. На протязі кількох останніх поколінь мільйони українських поселенців своєю працею, своїм потом і кров'ю, освоїли великанські напів, або й зовсім безлюдні до того часу простори північної Азії, розбудовуючи скрізь людські селища, комунікаційні шляхи, сільське господарство та промисл. Вважати весь той великанський вклад українського населення даровизною москвинам було б крайнє нерозумно. Немає ніякого сумніву, що велика частина українців, засланих московським окупаційним урядом на каторгу на Сибір, зараз же по розвалі ССР запрагне повернутися в Україну. Це стосується головно північного Сибіру. Але немає теж сумніву, що частина українських поселенців південного Сибіру захоче таки залишатися там. Тож обов'язком Української Держави буде забезпечити відповідно політичне й економічне положення тих наших земляків і під кутом їхнього власного інтересу, і під кутом інтересів Української Держави. Це єдиний природний терен колонізаційної експансії українського народу на майбутнє, тим більш природний, що він може проходити не коштом якогось автохтонного населення.

До уваги приходить тут насамперед Зелений Клин, званий теж Зеленою Україною. Тут, як подає Антін Добровольський, що жив у Зеленій Україні й добре ознайомлений з тамошньою дійсністю (гл. „Гомін України”, ч. 7, 11 лютого 1956), на просторі кругло двох мільйонів квадратних кілометрів жило згідно з даними перепису 17 січня 1939 р. 2 мільйони 338 тисяч всього населення, з того українців біля 1 мільйон 170 тисяч, отже біля 50.04% всього населення, решту становили москалі, жиди, білоруси, молдавани, китайці, корейці та інші. Очевидно, і в цьому випадку треба пам'ятати, що згаданий перепис населення Зеленої України переводила московсько-большевицька влада і тому всякі неточності можливі тільки в некористь українців: між тими, яких при тому переписі зачислено до „русских”, є напевно поважний відсоток українців. Національні свідомість тамошніх українців залишилася по сьогодні високою. З другої сторони якогось окремого типу „далеко-

Петро Кізко

ЗА ГРАТАМИ

(Спогад)

Щоніч молю, й боюсь молити,
Щоб скорше ранок надійшов,
Бо знов побачу я: не квіти,
А друзів рідних рідну кров.
А піч яка! Десять, певно, зорі
І місяць, певно, в небі є.
І, де дерева світлозорі,
Зозуля там роки кус...
А тут навкіл, як у безодні,
В яку ні місяць, ні зоря
Не кинуть світла на холодні,
Суворі стіни. Догоря
Життя людське тут не одного,
Котрий життя для інших ніс.
Тепер — лиши кроки вартового,
Замок і грати, і чорний кріс.
І я молю, й боюсь молити,
Щоб скорше ранок надійшов.
Бо знов побачу я: не квіти,
А друзів рідних рідну кров.

східнього” чи „далньовосточного” народу не витворилось і тенденції в тому напрямку немає. Сьогодні Зелена Україна є колонією Москви і ми не бачимо ніякого виправдання для того, щоб та країна з виразною більшістю українського населення мала залишатися московською колонією й після знищення большевицького режиму. Існує концепція творення зі Сибіру окремого Союзу Сибірських Республік. Ми вважаємо, що приймаючи таку концепцію, не слід зачисляти туди Зеленої України. Бо який інтерес може мати Зелена Україна в'язатись в одну державу з Якутською, Бурято-монгольською і їм подібними північно-сибірськими „республіками”, де московське населення становить більшість, а не з Українською Державою, і що саме могло б міцніше в'язати українців Зеленої України з сибірсько-московськими територіями, ніж з Україною?

Зелена Україна здобута їй освоєна в основному працею, потім і кров'ю українських поселенців, які сьогодні становлять там більшість всього населення. А тому вона — українська земля, що повинна стати складовою частиною території вільної Української Держави.

(Далі буде)

Choroghi B Yrapaihi napajoe uitja hinska sunjab-
huntr, bei sohn oqebnaho, wepkzarihi, bli Akmie-
wi Hazyj jo jntarynx runzahp. Iti sunjabnuntra
benjazoth notpoxn arnuxch rhinokor, arie ix kizip-
kicth y biuhomenni jo zoro, ujo hzizekuntaca i
tuo tpe6a 6yjo 6 runzari ja mojro 6 ytin bn-
jahe B biminx ymornhax, binoxoqntb nroceto
cmuhua. Uo zoro x ix tnpax heebnashano ome-
mekhnn.

а крізь які він відмінно виконав. Але він не зміг заспокоїти паніку, яка розгорнулася в місті. Він був змушений зупинити автобус та вийти з нього, щоб допомогти постраждалим. Після цього він знову сів у автобус та почав їхати до дому. Він був занадто занудливим, щоб заспокоїти паніку, яку він сам спричинив. Але він був занадто занудливим, щоб заспокоїти паніку, яку він сам спричинив.

Ta e Gobetekomy Gotoi ykpashchke haceli-
pihy rhinkry.

Оты то и яса ехумичтс тохинки **Хыннора**.
Cорогицкi **Хыннора** тохинники тохинки **Хыннора** ани-
ко руинок i непиоинки **Хыннора** морон, аже
роин **Хыннора** i непиоинки **Хыннора** морон, аже
негаса замаго 670 6 i таромын **Хыннора**, то
таджик, котан мартан да **Язди** **Хеҳашхин** ишонет
натахоних моян. **Хыннора** замаго 670 то
кин. **Такодо** инспекция охаргайи **Акодигай** кин-
жиннора да эмлярдий, за бечк олек иштаджид-
жиннора иле 1000 мянн, **Ханнинжин** инпак жарункс
яланнитар, иле 1000 мянн, а же 6желенчика
упырьстка, **Зернайло**, а тиң инсанын, жан-
менүе. **Леки** кинжинккi а тиң инсанын, жан-
жиннора, иле 1000 мянн, а же 6желенчика
упырьстка, **Зернайло**, а тиң инсанын, жан-
жиннора иле 1000 мянн, а же 6желенчика
упырьстка, **Зернайло**, а тиң инсанын, жан-

I of mi Bishahen i nrogjabenei upoetii jio-
m "nomarator mokrajei rochonjaapobatt" i jo-
maratora mokrajei rochonjaapobatt" i jo-
mora. Gjipunichet ykpaichcknx jitein. I takmin
baacodamen ta die Garapoma hiumin Xpyjior ja-
mo cobei jiji — pygendifiye Krapihy, arie pygendifi-
kye xunpo, hilettyho i noxjihyaho. Bih he eni-
"garantica", a tomy ni jozorjate ykpaichcknx morin mo-
uppyoro goky, bih morinuo i can me hotpegeye
ykpachcka mora norohnpabha n ykpachcka dec-
mulei morin jija importarahn, mo6 morasatn, hidin
ypachcka mora norohnpabha n ykpachcka dec-
mylejihra mae nohry crosoguy chiora a orpegejehnx
ykpachcka mora norohnpabha n ykpachcka dec-
pamak. A kpm tolo bih hotpegeye tnm racoon
hnx smoljii ykpachcknx hajtiohazhp-
ak johro bih he etoib treppajmn horanu a cobiin
bjazil. A hspm tnmracoon pajinn, mo6 moke ha-
com upgonitarr rhinkry a phuhin mori?

(ЗАКИЯНЕННА З ЛОНЕПЕЧНОГО НІЧРА)

КИИМКИНО МОЛОДОЕ ЧИСЛО

Bogdan Pomaehsyk

БИБЛІОГРАФІЯ

"турознавство" друкується тиражем у дві і пів тисячі. Окрім цих періодиків Інститут літератури АН видає окремі річні збірники праць Шевченківських Конференцій об'ємом від 100 до 400 сторінок друку та раз на кілька років збірники п. з. „Питання Шевченкознавства" — досі було два випуски (1958, 1960). Тираж цих збірників — дві тисячі примірників. Ми не знаємо скільки там є людей, що раді були б придбати собі таку книжку, але ми знаємо напевно, що на 36 (за московською статистикою) мільйонів українського населення їх напевно є в десять разів більше, ніж висота накладу. Та з цієї однієї тисячі чи двох тисяч прим. певна частина висилається заграницю, так що в краю залишається ще менше. Звісі й не важко уявити який великий брак наукової літератури відчувається на Україні.

Окрім цих збірників, Академія Наук видає їй окремі книжки, головно з літературознавства — праці про окремих письменників і поетів. Все це, здебільша, праці Інституту літератури ім. Шевченка. В 1960 р. вийшло таких окремих видань, як видно з оголошень і в періодиках АН, одинадцять. З інших ділянок науки теж не більше видається. На 1961 рік Академія Наук заплянувала 33 назви, з того 3 з мовознавства, чотири з літературознавства, один з бібліографії, а решта припадає на інші ділянки знання, але в тому кілька безбожницьких і кілька про московських авторів, як напр., про Добролюбова, Бєлінського та ін.

Державне видавництво Київського університету заплянувало на 1961 рік 13 видань, в тому одне з мовознавства, одне з літературознавства, одне з філософії. Тираж 2000-3000.

Державне видавництво Львівського університету заплянувало всього п'ять книжок на 1961 рік, так само і Харківський університет має видати п'ять. Великим видавництвом є **Держлітвидав** — державне літературне видавництво, мабуть одне з найбільших. Але на 1961 рік воно заплянувало видати з літературознавства всього 21 книжок, при чому до цієї ділянки входять і такі книжки, як „Атеїзм Шевченка" — книжка чисто пропагандивна, без тіні якої будь науковости, або статті (вибір) московського критика Бєлінського та статті Добролюбова або статті про болгарських комуністичних письменників. На українські теми тут всьо-

го-на-всього 16 книжок, яких пересічний тираж можна рахувати 5-10 тис. прим.

З художньої літератури **Держлітвидавництво** заплянувало видати 54 книжки: прози, поезії і драми, яких тираж не перевищає, в найкращому випадку, 35 тис. (нпр. роман М. Руденка „Вітер в обличчя"), а єдиний роман Наташа Рибака „Помилка Оноре де Бальзака" сягає заледве 50 тис. прим. Інші книжки вагаються між п'ять і 25 тис. Все це, очевидно, для 36 мільйонів українського населення капля води в морі.

Вибраних творів українських класиків на 1961 рік запляновано лише 5: Глібова, Манжури, Стефаника, Нечуя Левицького і Капельгородського.

На художню літературу інших народів ССР припадає 40 назов, отже всього 14 назов менше як на авторів української літератури. Тираж перекладів з російської мови сягає нераз 85 тис., а нормальний тираж 30 тис. Та на сорок назов перекладів з інших мов ССР 22 припадає на московських авторів, яких тираж сягає навіть до 85 тисяч прим.

З позасоветської перекладної літератури Державне літературне видавництво заплянувало видати 25 творів, переважно лівих авторів, між ними американського письменника **Т. Драйзера**, французького **Золя** та т. под.

Підsumовуючи всі ці назви, ми бачимо, що Державне літературне видавництво заплянувало видати в 1961 році всього-на-всього 155 книжок прози, поезії, драми, фольклору і літературознавства.

В інших видавництвах небагато краще, якщо взагалі краще. От нпр. **Державне видавництво дитячої літератури** видає в 1961 році 108 книжок для дітей різного віку — це здебільша бе-летристика та 8 інших.

Є ще в Советській Україні декілька інших державних видавництв, як, наприклад, видавництво „**Радянський Письменник**“, „**Радянська Школа**“, видав. „**Молодь**“, Книжково журналльне видавництво у Львові, Державне політичне видав. Медичне видав., Сільсько-господарське видав, видавництво „**Радянська Україна**" та декілька інших, але всюди йде одна і та сама політика — якнайменше книжок видати і якнайменшим тиражем, щоб якнайменше укра-

ГОЛОВНИЙ ВОРОГ*М. Карпович-Дубиняк***МОСКОВСЬКА „ГАРМОШКА” ПЕРЕД ПРОЦЕСОМ СТАШИНСЬКОГО**

„...валі кульом,
потом разберъом”...

Вже чути хрипкий, приголомшуєчий галас московської гармошки, що намагається відвернути увагу світу від сканального морду Сташинського сл. п. Степана Бандери.

„Ціль комуністів не лежить просто в тому, щоб ловити рибу в каламутній воді. Вона лежить в тому, щоб наперед закаламутити воду, а потім ловити рибу”, — так висловився про московських большевицьких імперіялістів англійський державний секретар, лорд Рідинг.

Каламутна вода — постанови партійних з'їздів та пленумів, ухвали сесій верховних рад, пропагандивні фрази і гасла, крикливи газетні статті, хрущовське крутийське базікання про мир і роззброєння, про західно-німецький реваншизм, злива московських нот і протестів західним державам, матеріали т. зв. „надзвичайної державної комісії” про чергове „викриття” військових злочинів і злочинців — потрібні Москві на те, щоб як-найглибше приховати свої справжні наміри, замести за собою всі сліди власних злочинів, зробити всі гачки з приманою невидимими для тих, хто повинен стати черговою жертвою московської ловлі.

Найвиразнішим прикладом каламучення води Москвою може бути підготовлення підступного скрито-вбивства отруєю Провідника ОУН сл. п. С. Бандери.

Інського населення користувалося українським друкованим словом.

Те саме можна сказати й про пресу. Сьогодні появляється в Україні 56 українських періодиків українською мовою і кільканадцять московською. Їх тираж хитається між 5 і 35 тисяч прим. Один тільки журнал для молоді „Зміна” друкується тиражем 85 тисяч, а журнал „Україна” 50 тис.; інші журнали мають по 25 тис., як, наприклад, „Українська мова в школі”, призначений для учителів і виховників, журнал „Вітчизна” має 15-16 тис. „Жовтень” 10-11 тис. і т. д. Все це капля води в морі, коли порівнювати пропорційно з кількістю населення.

Про зміст нема чого й говорити. Лише деякі видання можуть мати більше або менше національне значення, деякі наукове, але загаль но зміст української преси в Сов. Україні нам чужий і ворожий. Це ми зрештою всі гаразд знаємо, і про це тут не пишемо.

Кожному відомо, як Москва декілька років перед виконанням вбивства поширювала жахливі, неймовірні провокації на ОУН, її Провідника, на всю українську еміграцію не тільки на території ССР, але і в державах вільного світу. Так звана „надзвичайна державна комісія” висунула вигадану неза справу „військових злочинів” українського легіону „Нахтігаль” та західно-німецького міністра Оберлендера. Доконані чекістами масові морди українського населення під час гітлерівсько-большевицької війни московська пропаганда різними фальшиво спрепарованими і підтасованими документами, наклепами і брехнею намагалася перекинути на підпілля ОУН (бандерівців), Українську Повстанську Армію (УПА), на цілу українську націю. Дійшло до того, що справи проф. Т. Оберлендера та легіону „Нахтігаль” досліджувала окрема міжнародна комісія, і всі закиди московської „надзвичайної комісії”, на підставі правдивих документів і доказів живих свідків, відкинула як наклепницькі і брехливі. Большевицька пропаганда кинула після того наклеп на міжнародну комісію, звинувачуючи її в тому, ніби вона також складається з колишніх „гітлерівців”. Зі змісту московської пропаганди виходило, ніби вільний світ мусить вірити тільки Москві, її „надзвичайній комісії”, кремлівським документам, а не міжнародним комісіям „капіталістів”. Москва натворила за минулі роки власні „міжнародні комісії” та „всесвітні комітети”: миру, профспілок, молоді, студентів, журналістів, фестивалю, культурних зв'язків тощо. Всі вони — „міжнародні” і складаються з комуністів та прокомуністів. Є й капіталісти, типу американського Итона.

Ленінський 3-ї інтернаціонал (потім комінформ) тепер заступлено нарадою комуністичних партій світу.

Коли заглянути до стенографічного звіту 8-го з'їзду РКП(б) (1920 р.), знайдемо там і про те, як Ленін оголосив самовільно РКП(б) „міжнародною компартією”. Під час затвердження на 8-му з'їзді другої програми компартії Ленін викинув у другій її точці речення „міжнародня соціал-демократія”, якою рахувала себе Російська Соціял-Демократична Партия (РСДП), і заступив це речення назвою „міжнародня комуністична партія” — РКП(б). Отже „всесвітній комунізм” вигадали московсько-большевицькі імперіялісти на 8-му з'їзді. На цей гачок й ловлять тепер західній світ московські емігранти-єдинонеділимці, підтримуючи московсько-большевицьку пропаганду, ніби в світі існує „всесвітній комунізм”.

Зловлена на гарячому морді — вбивствах С. Бандери та Л. Ребета — Москва 12 грудня 1961 року розпочала новий підступний наступ на Захід, раптом відкопавши в своїх архівах справу „військового злочинця” західно-німецького генерала А. Гойзінгера, — голови Постійного військового комітету НАТО. Подібно як з „oberlenderovщиною” московські імперіялісти знову

висунули на кін „надзвичайну державну комісію“. Після врученння США, Англії та Франції ноти, де вимагається видачі Гойзінгера на московський суд, як „військового злочинця“, арліжери большевицької брехні скликали в міністерстві закордонних справ наперед підготовлену прес-конференцію. Характерним було те, що на столах і стінах залі, де відбувалася прес-конференція, малися вже „матеріали“ і „документи“ „надзвичайної комісії“, якими завідуючий відділом преси закордонного міністерства Харламов та члени „комісії“ повинні були довести „військові злочини“ Гойзінгера. „Документи“, що були також вміщені і на стінках большевицької центральної преси, ніби свідчили, що на наказ Гойзінгера виконувалися масові розстріли советських воєннополонених, підсоветського цивільного населення, червоних партизан, партійців, комсомольців тощо. Пропаганда обходить мовчанкою, які дійсно жахливі військові злочини доконували червоні партизани, партійці, комсомольці, підпільні обкоми та райкоми супроти окупованого німцями цивільного населення; обходить мовчанкою жахливу провокацію підпільної агентури, через яку гітлерівці: — спеціальні карні гітлерівські загони, гештапо, СД тощо, на підставі надзвичайних військових законів застосовували репресії проти окупованого ними цивільного населення на неросійських землях. Зате „надзвичайна комісія“ не забула спекулювати на тому, ніби Гойзінгер особисто відповідає за „злочини супроти миру і людянності“, за „злочинні пляні“ німецького генерального штабу в „підготовці і розв'язанні війни проти СССР“ та його західних союзників. Тут дивує примітивізм та повна військова неграмотність членів „надзвичайної комісії“, хоч до її складу належать високі советські офіцери, як напр., герой війни полковник Грізодубова. Радимо їй (комісії) заглянути до „Большої советської“ або до „Української Радянської Енциклопедії“, де знаходимо таке пояснення:

„Генеральний штаб — центральний орган управління збройними силами держави, який підлягає міністру оборони або верховному головнокомандуючому і є директивним органом збройних сил. В мирний час основні завдання генерального штабу полягають у підготовці всіх видів збройних сил та держави в цілому до війни і в розробленні плянів ведення війни та заходів до здійснення цих плянів. У віснний час завданням ген. штабу є вивчення стратегічної та оперативної обстановки, підготовка даних для прийняття рішення верховним головнокомандуючим і проведення їх в життя, а також координація дій всіх видів збройних сил, будівництво збройних сил, створення резервів і розподіл їх за театрами військових дій та між фронтами та ін.“ („Укр. Рад. Енц.“, т. 3, стор. 182).

Отже завдання кожного генерального штабу чи капіталістичного, чи соціалістичного в советській енциклопедії окреслені досить ясно, на підставі „ленінської теорії війни“. Але Москві хотілося б, аби тільки її генеральний штаб був „мудрим“ і підготовляв советські збройні сили та цілий ССР до війни, а генеральні штаби західного світу, щоб сиділи, склавши руки, ніби „янголи миру“! Чи потрібний такий генеральний штаб

державі? Генерал Гойзінгер до другої світової війни працював у німецькому генеральному штабі тільки на посаді начальника оперативного відділу, підлягав начальнику генерального штабу генерал-фельдмаршалу Кайтелю і виконував його накази. Чи може Москві хотілося, щоб Гойзінгер в ті часи їх не виконував? Якщо Москва така „розумна“, то чому прем'єр-міністер Хрущов — ударник провокацій третьої світової війни — вимагає докладного виконання його заряджень міністром війни Маліновським, а цей в свою чергу — від начальника московського генерального штабу маршала М. Захарова?

Перший раз Москва висунула свої звинувачення проти Гойзінгера в серпні 1960 року, перед призначенням його на посаду голови Постійного комітету НАТО. 12 грудня 1961 року московська нота і прес-конференція були спрепаровані напередодні сесії НАТО в Паризі, і якраз в той час, коли у Варшаві відбувалося засідання начальників генеральних штабів Варшавського блюку. Відповіді на прес-конференції, що їх давав Харламов, були „вокруг даколо“, штіт на швидку руку московськими пропагандивними нитками, а наявність логічно не обґрунтовані. На питання: „Чому генерала Гойзінгера не поставлено перед Нюрнберзьким судом, як військового злочинця?“, Харламов відповів: „Можливо в той час Міжнародний військовий трибунал не мав ще потрібних доказових документів проти злочинів Гойзінгера“. На друге питання: „Чому тільки аж тепер, 16 років після закінчення війни, порушується справа про видачу Гойзінгера Москві, як військового злочинця?“, член комісії Грізодубова відповіла так: „Надзвичайна державна комісія продовжує свою працю далі. Коли вона виявляє докази про злочини окремих осіб, передає їх до загального відома“. Де тут логіка на поставлене конкретне питання? Ніяко! На третє, досить каверзне питання: „Як реагуватиме советський уряд, якщо уряд США відмовиться видати Гойзінгера?“, Грізодубова відповіла: „Надзвичайну комісію це не цікавить. Нашим обов'язком є довести, що Гойзінгер — військовий злочинець, мобілізувати світову опінію проти підпалювачів атомової війни, проти західнонімецького реваншизму...“

Очевидно, не може бути ніякого сумніву, що Москва, маскуючись сучасною „гойзінгерічиною“ підготовляє нишком свій удар в іншому місці. Це свідчить хоч би й те, що большевицька пропаганда навколо „гойзінгерівщини“ далі продовжує свистопляску божевільних, вживаючи давно вже скомпромітовану заялену стару пропагандивну трафаретщину, словоблудство, порожнечу крутійського базікання. „Свідки“, якими є переважно партійці, комсомольці — підпільнники, кол. червоні партизани, офіцери совармі, агенти кол. підпільних партійних комітетів досить широко, але зовсім беззмістово, „свідчать“ про жахи другої світової війни. Однак, свідки намагаються, за прикладом „надзвичайної комісії“, звинуватити в тому Гойзінгера, німецький генеральний штаб, вермахт, англо-американців, уряд Аденауера, очевидно, й гітлерівців. Московська комісія висуває такіх свідків, які взагалі ніколи не чули про Гойзінгера і не знали його. Головним ко-

зиром в звинуваченні — це жахи другої світової війни. Але ж їх відчуло на власній шкірі все пересічне населення від Волги аж до Ля-Маншу включно, незалежно від національної приналежності. А коли говорити вже правду, то переважна більшість московських просторів СССР від війни взагалі не потерпіли, а „великий російський народ” найменше відчув що таке друга світова війна.

Лінія фронту (червень 1941 р. — листопад 1942 р.) проходила так: півострів Рибачий (Баренцеве море) -Петrozаводськ (Онезьке озеро) -Ленінград-Новгород-Стара Руса-Веліж-Ржев-Юхнов-Мценськ-Вороніж- по ріці Дон до Іловліська, далі Сталінград — направля на Астрахань-Моздок-Туапсе-Новоросійськ (Чорне море) — через Керч на Севастополь, через Чорне море на Ізмаїл. (Див. схему ч. 1). Таким чином німецькі війська повністю окупували Естонію, Латвію, Литву, Білорусь, Україну. В РСФСР були окуповані тільки такі області: частина Карелії і Ленінградської області, повністю Псковська, частина Новгородської і Калінінської областей, вся Смоленська і Брянська, частина Калузької і Московської, вся Орловська, Курська і Білгородська області, частина Воронізької, вся Ростовська область, Краснодарський і Ставропольський краї, частина Сталінградської області і частина Північного Кавказу. Під німецькою окупацією перебувало: поневолених Москвою неросійських земель 1015,7 тис. кв. км., з населенням 52 млн.; московських земель в РСФСР 660 тис. кв. км. (17% всіх земель РСФСР), з населенням 27 млн. (23% населення РСФСР); в тому числі неросійських земель в РСФСР 200 тис. кв. км. з населенням 5 млн. осіб (агидейці, калмики, дагестанці, балкарці, інші).

В справах гітлерівського „крігсфербрехерства” на землях властивої Москвінни московсько-большевицькі імперіалісти найменше мусять галасувати. Москва це знає, тому вона й називає тих, що загинули від московсько-большевицьких та гітлерівських рук під час війни загально „советськім людьмі”, очевидно глибоко приховуючи масові факти винищування „смершами” неросійські національноті, а перекидаючи всю вину за це на гітлерівців та „німецьких вислужників”, т. зв. „буржуазних націоналістів”. Дуже характерним є й таке. Виловлюючи на неросійських землях в СССР вигаданих Москвою „зрадників народу” і „військових злочинців”, що належать до поневолених москалями націй, в пропаганді і на судових процесах Москва обов'язково називає їх „буржуазними націоналістами” і засуджує тільки на кару смерті. Але тих москалів, що працювали у гітлерівців під час окупації частини теренів Москвінни, та яких тепер відшукує КГБ, московська пропаганда називає їх тільки звичайними кримінальними злочинцями (не політичними і не націоналістами) і засуджує їх в концтабори на термін 5-10 років. В останніх часах ми довідалися, що Москва навмисне відряджувала на Донбас кацапів з Орловської, Курської і Сталінградської областей для служби в німецькій допоміжній поліції з метою провокацій і винищування руками гестапо українського робітництва.

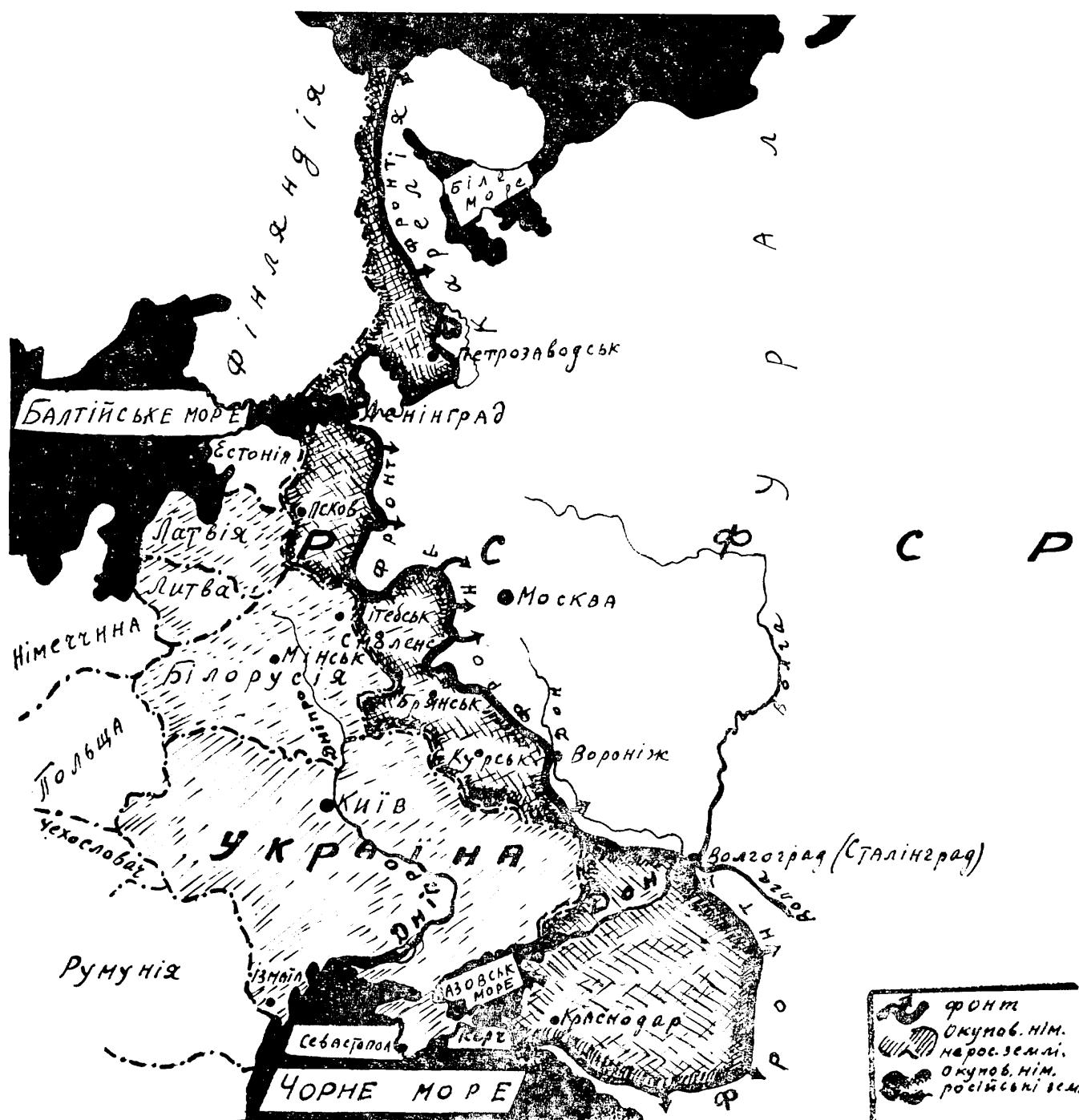
3-го липня 1941 року Сталін від імені ЦК КПСС

звернувся до підсоветського населення з промовою, якою оголосив доктрину „спаленої землі”. Він офіційно наказав, щоб під час віdstупу перед німецькими арміями (панічні втечі! К-Д.) повністю все знищувалося: палилися села, колгоспи, збіжжя, висаджувалися в повітря середники транспорту, зв'язку, комунікацій, знищувалися підприємства, копальні, електрівні, заміновувалися міські вулиці, урядові та суспільногромадські будинки, масово вистрілювалися „дезорганізатори запілля”, „дезертири” та те населення, що „добровільно” залишається під німецькою окупацією тощо*). На цьому місці треба пригадати про те, що Гітлер за дев'ять місяців до війни проти Польщі у своїй промові офіційно заявив, що жиди будуть знищені, але в московсько-большевицькій пресі про те нічого не було згадане, хоч ЦК КПСС дуже добре знат про підготовку Гітлера до війни проти СССР. На початку совєтсько-німецької війни Москва евакуувала з України, Білорусі та Прибалтійських „союзних республік” всіх високих партійних урядовців жидівської національності, навмисне залишивши для винищування гітлерівцями пересічне жидівське населення. Чи така підступна політика Москви не належить до „крігсфербрехерства”, її антисемітизму? Належить! Залишати навмисне жидів, щоб їх вистріляли „айхмані”, а потім звинувачувати „чужого дядю” у військових злочинах, це була наперед рафіновано розрахована політика московських імперіалістів супроти жидівської нації, на її винищування.

Так зв. „вісніх злочинців” вигадала Москва вперше під час Версальського мирного договору 1919 року. Ленін був хитрий і передбачливий московський шовініст — імперіяліст. Опрацьовуючи теорію війни пролетарських революцій, він наперед плянував загарбання московсько-большевицьким імперіялізмом чужих країн. Тому він й розмежував всі війни на „справедливі” і „несправедливі”. „Справедливі” — це московсько-імперіялістичні, а „не справедливі” це ті, що їх проводитиме Захід в обороні перед агресією большевиків. Тоді Ленін й вигадав „військових злочинців”, щоб всю вину за майбутні війни між Советською державою і Західом звалити на капіталістичних „військових злочинців”.

З особливою гостротою питання про відповідальність вісніх злочинців постало перед Москвою під час другої світової війни. Москва усвідомляла, що за всі злочини, поповнені „смершами”, чекістами, карними загонами, підпільними парторганізаціями, червоними партизанами, треба буде по війні відповідати. Протягом перших двох років московсько-німецької війни у ЦК КПСС не було ніякої впевненості, що советська армія переможе німецьку. Тому вона й галасала, немов навіжена, про потребу негайного другого фронту аліянтів проти Німеччини. Більше року Москва натискала на аліянтів, щоб вони підписали умову про відповідальність вісніх злочинців. 2-го листопада 1943 року США, Великобританія і Москва підписали опрацьова-

*). Е. Солдатенко, „Трудовой подвиг советского народа”, ГИЗ, 1954, стор. 38.

Червень 1941 р. — листопад 1942 р.

ну Москвою т. зв. Московську декларацію про відповідальність гітлерівців (тільки гітлерівців! К-Д.) за законами тих країн, де ними були вчинені злочини. Але цього імперіялістичній Москві було мало, бо навіть у листопаді 1943 року Москва мала сумків в тому, що Німеччина буде переможена. На вимогу Москви відповідальність головних воєнних злочинців було проголошено спеціальними постановами Берлінської кон-

ференції трьох держав (17 липня — 2 серпня 1945 р.) та Лондонською угодою між Москвою, Великобританією, США і Францією. Згідно цих постанов і декларацій за військові злочини відповідають тільки окремі, головні особи, але не підлеглі їм працівники, що їх примусив до співпраці чужий окупант з числа окупованого ним населення.

Фактично московські декларації про відповідальність воєнних злочинців стосуються не тільки гітлерівців, але й тих високих начальників країн — переможців над Німеччиною, що поповнили злочини супроти населення всіх країн, які стались у вирі другої світової війни. Однак, як відомо, на Нюрнберзькому процесі судили тільки гітлерівців, а найголовніші військові злочинці супроти людянності і загарбаних ними сателітних країн та неросійських земель в ССР, виступали на процесі як прокурори.

Коли у них на процесі бракувало логіки довести злочини деяким німецьким генералам, вони хваталися за пістолі. Відомо ж бо, що на Нюрнберзькому процесі московсько-большевицький генеральний прокурор Руденко стріляв до німецького генерала, не маючи аргументів довести йому, що він належить до військових злочинців. Генерал-фельдмаршал Кайтель на Нюрнберзькому процесі довів Руденку, що провокатором війни Німеччини проти ССР був ЦК КПСС таsovets'kyj уряд.

Висунувши чергову провокативну справу „військових злочинців” Гойзінгера, московська „надзвичайна державна комісія” поки що не висовує „документів” про „співпрацю” українських „буржуазних націоналістів” з Гойзінгером. Що такі „документи” Москва спрепарувала також, ми не маємо сумніву! Але їх офіційному оголошенню перешкоджає провал Москви в справі злочинів, доконаних КГБ руками агента Сташинського. Кремль сьогодні ще чекає, який буде хід судового процесу проти Сташинського. Тому вона й не „пришила” українське революційне підпілля до „гойзінгерівщини”, як це було, напр., з „оберлендерівщиною”. Та скажене виття і вистрибування зграї московських вовків навколо західно-німецького „реваншизму”, берлінського питання, „суверенності” ульбріхівської зони німецьких земель, різні несусвітні паклепи на вільний Захід продовжуються далі шаленими темпами. Директива спеціа від ідеологічних справ секретаря ЦК КПСС Іллічова, що „наша ідейна пропаганда мусить завжди наступати, але не оборонятися”, перепроваджується в житті. Щодня центральні большевицькі газети вміщують далі все „нові” й „нові” „документи”, зізнання „свідків” про „злочини” Гойзінгера. Коли їм повірити, то виявляється, що Гітлер, Гімлер, Розенберг, Герінг та інші найвищі гітлерівські партаймани, порівняно до Гойзінгера були „невинними дітьми”, бо „злочини” Гойзінгера охопили ніби собою не тільки терени ССР, але також і московські сателітні держави та простори включно до Лондону і Паризьку.

Гітлерівським гавлятером окупованої України був райхскомісар Кох. Його судили чомусь в Польщі. Що з ним сталося? Як його покарано? Найвищим партійним гітлерівським комісаром був Борман. Відомо, що він переховується в ССР. Чому його Москва не судила як військового злочинця? Німецькими фронтами командували на Сході німецькі генерали та фельдмаршали, а не Гойзінгер. Як це сталося, що генерал Гойзінгер раптом поповнив під час війни одноразово злочини в Карелії, під Ленінградом, у Московській об-

ВІДДІЛ ООЧСУ В ОМАЗІ ЗАТАВРУВАВ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ УБИВЦІВ

Дня 17 грудня м. р. Відділ ООЧСУ в Омага, Небраска, в порозумінні з усіма товариствами в Омага скликав всіх громадян на велике віче в зв’язку з викриттям убивника сл. п. Провідника Степана Бандери і д-ра Лева Ребета.

Голова Відділу ООЧСУ д. М. Івасик відкрив віче і попросив о. Ярослава Свищук провести молитву за упокій душі сл. п. Степана Бандери. Зворушливо виголошена молитва викликала слези на очах присутніх.

Реферат про сл. п. Степана Бандеру відчитав др. М. Воробець, який заявив, що кров наших мучеників кличе до помсти і закликав до єдності в боротьбі з комунізмом, який винищує наш народ на рідних землях і висилає закордон різних Сташинських, щоб инищили найкращих синів України.

Другу доповідь виголосив проф. А. Сокальський, який, підкресливши значення для українського народу сл. п. Провідника Степана Бандери, як стратега і політика, пригадав, що західній світ все ще сліпий і глухий на страшну загрозу комунізму. Большевики — сказав проф. Сокальський — знаючи велику силу духа Степена Бандери, вислали Сташинського, щоб убити Провідника, але не вбили вони духа українського народу і він буде продовжувати боротьбу з комунізмом до остаточного визволення та побудови вільної Самостійної України.

Резолюцію відчитав д. О. Продивус. По схваленні резолюції рішено вислати її в англійській мові до посадника міста Омага Дж. Дворака, сенатора Грушки, губернатора стейту Морріса. Летючки з повідомленням про убивство сл. п. Степана Бандери вислано до Університету Лінкольн, Університет Кретон, визначних американських провідників, телевізії і преси.

П. В.

ласті, Білорусі, під Сталінградом, на Донбасі і на Північному Кавказі? Напевно за принципом московської поговірки: „валі кульом, потім разберъом”. Зasadni rosij'skoj propagandzi взагалі найліпше схарактеризував білогвардійський генерал Краснов: „Оні (руsskі) смешивають в одну кучу всю: лошадей, людей, свійсій, інавоз, простітутоук!” І це правда! Подібне відбувається і в справі „гойзінгерівщини”.

За нашим глибоким переконанням, Москва висунула сьогодні „гойзінгерівщину” не спеціально для того, аби розхитувати підвальні оборони вільного світу. Адже Кремль так багато написав різних заяв, протестів, меморандумів тощо, що справа Гойзінгера відіграє досить малу вагу. „Гойзінгерівщина” спрямована своїм головним вістрям проти Західної Німеччини, де сидить у в'язниці хрущовсько-шелепінський отруйник Сташинський, на теренах якої (Мюнхен) діє одна з клітин ЗЧ ОУН.

ЛІТЕРАТУРА

Докія Гуменна

НЕВІЛЬНИК

1.

Досі йому здавалося, що більш за все у світі він любить свою ботаніку, свої квіти. Ах, досі він не знав свого серця!

Він не знав, що так любить свою матір.

І ось тепер жагучий жаль, ятруча печаль спалюють його душу. Чому не живе мама, чому не говорить, чому не дивиться на нього добрими і мудрими очима? Чому нерухома лежить, чому холодне її вимучене, вистраждане чоло?

Чому не знав він, яка дорога вона йому? Він би шушинки здував із неї, хай би тільки жила, хай би тільки дивитися на неї. А він же стільки прикрого, грубого вчинив їй. Ще недавно накричав на неї, щоб вона лежала, а не вештала по хаті. Вона вотіла ласки, а він кричав!

Мати його вірила в Бога. Він — комсомолець і не вірить. Але поховав її християнським звичаєм. Так хотіла вона. Ні разу не сказала йому цього, знаючи, що він — комсомолець, йому не можна до церкви ходити. Та він знав її бажання, він стояв і плакав, жалі прокочувалися по всіх закутках душі, коли священик молився за вічний спокій новопереставленої душі. Сльози самі лилися, коли слухав він жалібний гімн мертвих — „Із святыми упокій...”

Перший раз за все своє тридцятілітнє життя він усім серцем пожалкував, що не вірить у Бога, не вірить у бессмерття душ. Яке ж щастя носять в собі ті, які вірять, що після своєї смерті вони побачаться знову з коханими, що й вони будуть там, куди відлетіли рідні душі.

Бути бессмертним — така невідхильна потреба, така невід'ємна частка нашого „я”! „Я” не розуміє, як можна зникнути, не стати. Це неможливо, це протиприродно, нема смерті. Є зміна форм. В іншому вигляді, у соках, у листі рослин житиме та матерія, з якої складалося тіло матері, вона не зникла, не вмерла.

„Матерія... тіло...” Він наскрізь просолів безвірництвом, і навіть у цю неповторну, печально-урочисту хвилину реквієму, коли восстане дивиться на дорогі риси, думки збиваються лише на ці вбогі слова. А душа? Невже вона навіки зникає, — всі ті почуття, думи, ри-

си характеру, все те, чим мила тобі найближча в світі індивідуальність? Куди ж ідуть вони, якщо не зникають? Куди йдуть, якщо і неба нема, а є лише атмосфера та стратосфера?

Hi, вони навіки зникають, розпадаються разом із тілом, стають лише спогадом. Безсмертне лише тіло, але не душа.

Душа нематеріальна, вона не існує...

To чому ж якийсь поганенький фокстрот, та-кож нематеріальний, можна увіковічнити на платівці? Чому промінь від далекого світила мільйони років простує, щоб відбитися в зініцях моїх і твоїх? Чи людська душа — щось менше?

Думки його плуталися, самі себе збивали й не знаходили виходу. Бо, замість віри у бессмертність, в ньому курів попіл безвірництва. Душа без крил надій ломиться безсило. Нішо не полегшує гострої, тяжкої втрати безвірника.

Похованши матір, він просто з цвинтаря пішов до райкому комсомолу й подав заяву. „Прошу мене виключити з лав ЛКСМУ у зв'язку з тим, що я вийшов з комсомольського віку і комсомольська робота мене не задовольняє”.

Так вирішив і так зробив. Що буде, то буде!
2.

За кілька днів Сергій Момот став перед очі райкомівського ареопагу.

Перше, ніж поставити справу комсомольця Сергія Момота, який наслідився подати таку нечувану заяву, райком комсомолу зібрал про нього об'єктивні дані.

Соціальний стан: батько був машиністом зам'янського залізничного депо, загинув під час громадянської війни. Ніякої рідні закордоном нема. Репресованої рідні не має. Тут ні до чого не причепишся.

Громадська робота: надзвичайно цінний робітник, всякі доручення виконував бездоганно, але в останньому часі відійшов, виявляв пасивність, від доручень відмовлявся, покликуючись на завантаженість, на працю над науковою дисертацією.

— Як там у нього справа з дисертацією? Може він тільки прикривається цим, а сам давно

вже розклався? — прикинув секретар райкому.

Але й тут справи перерослого комсомольця Момота були близкучі. Він самостійно опрацьовував дисертаційну роботу, що зробила б честь і довершенному науковому робітникові, не тільки аспірантові. На своїй практичній ділянці він подавав результати, які обіцяли поставити його в ряди відомих на весь Союз учених-селекціонерів.

— Як же це ми так випустили його з-під нашого впливу? — досадливо покрутів головою секретар. — Щось десь дістється з нашими членами, вони потрапляють під чийсь вплив, а ми довідуємося про це в останню хвилину...

І тим більше було досадно секретареві, що коли комсомол випустить молодого вченого із своїх рук, то й робота його не буде заражована на конто комсомольської організації.

Що далі розглядали справу Момота, то більше виростала в очах членів комітету його сміливість. Щоб напередодні захисту дисертації та розмахнутися такою заявкою! Чи він, наївний, не знає, що є й не з таких залишається саме мокре місце, будь вони тричі генії?

Залишався ще один хід. Морально-політичне обличчя. В цім напрямку — чистопробна гума, розтягай скільки хочеш, в який бік хочеш.

Довгенько сиділи, пригадували. Чи не помічав хто за Момотом націоналістичних вихваток, пияцтва, розпусти? При нагоді все це можна було б використати, — прилякати, щоб не брикався. Може в нього приятелі з антирадянськими настроями? Може він коли розповідав або слухав антирадянські анекdoti?

Ніхто нічого такого за Момотом не знав. Він, як проклятий, товчиться біля своїх дослідів і, здається, за цілий рік у кіні не побував і разу.

Секретар перелисткував справу Момота й, нарешті, натрапив аж у кінці на дещо цікаве.

— Є відомості, — зрадів він, — є відомості, що він недавно поховав свою матір з попом і хрестом.

— Ну, цьому я ніколи не повірю! — заперечив один із членів райкому. — Ми з ним ще на робітничому факультеті добре приятелі були. Такого безвірника, як він, я не знаю.

— А от — факт!

Ця новина викликала сенсацію. Ловили, ловили — і, нарешті, таки впіймали. Звичайно, нізащо не слід випускати з рук такого талановито-

го вченого, бо чого варта тоді партійно-комсомольська організація при науково-дослідній установі, коли найкращі її сили будуть шалатися десь поза нею? Але вже, коли що до чого, то й попруть же вони його к чортовій матері! Хе! Це ж просто нахабство! Який барон! „Прощу виключити мене...“

3.

— Що тебе спонукало подати заяву, товариш Момот? — спитав секретар, усім своїм найдоброзичливішим виглядом показуючи, що Сергій ще має час забрати свою заяву назад.

— Я вважаю, що для комсомолу я вже переприс... Справді, — додав він, — на комсомол мають право юнаки по шістнадцять — сімнадцять років, що годяться мені в діти. А не літні дядьки. Сором признаватися, що ти, — комсомолець... І я знаю багато таких, як я. Тільки вони не насмілюються зробити те, що зробив я.

Можливо, що годиною пізніше він і сам би не подав цієї заяви. Але як почав уже — рішив стояти на своєму до кінця. Хай би що! Не хоче бути сивобородим комсомольцем.

— Але ж це робиться якось інакше, — розважливо й добродушно пожурив його секретар.

— Ти б прийшов, порадився з товаришами, ми б тобі за твоїм смаком навантаження дали. Нарешті, по науковій лінії... А то так, з доброго дива, тарах... Як собі хочеш, — не по-комсомольськи... Тебе ж комсомол виховав, зробив людиною...

Довго тупцявся, умовляв Сергія секретар райкому. Але на все Сергій відповідав:

— Я обдумав усе. Для комсомолу я вже старий. За науку спасибі.

— Але ж є кращий вихід! І ми всі тут просто здивовані. Адже з комсомолу проста дорога в партію. На тобі оцю заяву, зараз же її порви. І напиши другу. Про те, що ти бажаєш вступити до комуністичної партії.

Сергій заперечливо похитав головою.

— Я вважаю, що до партії я ще не доріс. І я не візьму на себе такої сміливості, щоб лізти в партію, не будучи підкованим. Я не кар'єрист.

— Партия допомагає рости...

— Хто? — тільки поглядом запитав Сергій, але не сказав нічого. Хто йому допоможе, коли він бачить довкола себе лише невігласів, недоуків. Аби тільки яке складніше питання, не

розважоване сто разів на партійно-комсомольських зборах, — вони вже зникають, вишиваються, нездібні самостійно мислити. Ось нехай йому хто тут скаже, куди йде людська душа? Тіло розкладається на хемічні складники, себто не вмирає, а живе в іншій відміні. Чому ж привілей бессмертності не поширюється й на такий багатий, складний комплекс, як душа? Чи вмирає вона? Куди вона йде, якщо вмирає? Коли промінь далекої зірки не вмирає мільйони років, то чого вмерла душа матері в ту ж хвилину, як закрилися її очі? Хіба вони знають, чому?... Він і не питав.

— Може в тебе щось трапилось, то чому не звернешся до комсомольської сім'ї, не поділишся? — м'яко, в тон секretареві, додав другий член комітету. — В кожного з нас бувають важкі хвилини, вагання...

— А ти, замість того, побіг до попів, — не витерпів давній Сергій товариш, третій член райкому. — Знаєш що! Ти краще забери свою заяву, ми не неї можемо наплювати, як схочемо, а самі викинемо тебе з тріскотом, так що полетиш дотори ногами!

Сергій добре знав, яка недвозначна ця погроза, але він тільки презирливо подивився на свого колишнього приятеля.

— Гаразд! Як під таким страхом бути в комсомолі, то краще полетіти...

— Разом із дисертацією?

— А що таке комсомол? Табір примусової праці чи кріпаччина? Я досі гадав, що добровільно в нього вступав і добровільно можу вийти.

— Ну, годі, не сваріться! — спробував пригасити суперечку секретар. — Якщо тільки ця причина... Ми не кожному так потураємо, але з тобою зробимо от що: вліпимо тобі догану за ритуальний похорон, — і діло з кінцем. Ми прийти й до нас. Ми б влаштували шикарний похорон, — з оркестрою, з катафалком. І нема чого сердитися. Жорка правду каже: релігія комсомольців не підходить...

— Не підходить? Але ніхто з вас без релігії й хвилини не жив. І не може жити людина без віри, без релігії.

Ці слова впали, як бомба. І сам Сергій не сподівався, що таке скаже, — ця думка якось раптово, в останню мить блиснула йому в голові. І в безвиглядному пориві надихнення, роз-

ривної сили в душі, але не рахуючись із наслідками, сповнений пекучою потребою говорити, він палко продовжував:

— Хіба віра в прийдешній соціалізм не релігія? Коли я був піонером, нас учили підносити певним способом руку, казати певні слова. Хіба це не той самий ритуал, тільки спрощений, прозаїчний, позбавлений поезії старовинності й традицій багатьох поколінь? Коли радянський громадянин встас на зборах при слові „Сталін” і плеще в долоні, — хіба це не ритуал?

Спантіличені члени райкому дико видивилися на Сергія.

— Хто бачив у вічі соціалізм? — провадив він своє. — Чи комунізм? Хіба це вчення не засноване на вірі, голісінській вірі, що буде same так і так? Хіба ми не бачимо, що заходи комуністичної партії створити соціалістичне господарство дають зовсім несподівані наслідки, — не соціалізм, а якийсь державний капіталізм, із наглядачами, господарями, робочою силою, експлуатацією і грубим обманом. Чи могли ми передбачити, що практика рівності всіх націй приведе до панівного становища хитрішої нації?... Як ми можемо знати, що у нас вийде, коли вся наша діяльність заснована на вірі, а не на точно досліджених наукових даних? Зрештою, навіть сама наука с релігія...

Сергій говорив, говорив — і сам дивувався, звідки в нього такі думки беруться. Він досі не здав, до якої міри пройнявся він атеїзмом. Бо раз не вірити, то не вірити ні в що, а не замінити одну релігію другою. Раз і соціалізм — релігія, то й у соціалізм не вірити.

— Тільки я вам заздрю. Який нещасний тепер я, позбавлений усякої релігії. Комсомол вигнав з мене віру в Бога і не дав мені іншої релігії, такої ж переконливої і прекрасної. Я певен, що я — бессмертний, і я... не вірю в це... Ніколи більше не побачу тихої усмішки, не окутаюся матірньою любов'ю...

— Він збожеволів! — знайшов, нарешті, дар слова секретар.

— Він — терорист!

— Він — фашист!

— Не збожеволів я, не терорист і не фашист! І нема чого хапатися за дзвоника...

4.

І тут Сергій Момот прокинувся. Старенький будильник видзвонив останні трелі над самим

вухом. На столику при стіні булькає електричний чайник. Мама, кохана мама, смерть якої він щойно так боляче пережив, затягала нитку в голку й усе не поціляла у вушко. Його вишивана сорочка, у якій він учора не дошукався гудзя, лежала в неї на колінах.

Хвилини минали, вже час було вставати, але Сергій не розплющував очей. Йому потрібно було ще раз, із самого початку, пережити цей сон.

Як реально, — гостріше, ніж у житті реальному, — все пережито. І все те, про що ніколи не думав. Де воно взялося?

Яке щастя, — все це лише сон! Мама жива, здорова. Але і яка шкода, — тільки раз увісні на кілька хвилин скинув він із себе фальшиву комсомольську хламиду... І чому б так не зробити? Не встати? Не написати на аркушіку кілька слів? Не занести до райкому комсомолу?

Але що вийде з цього? Ну, зрозуміло, про Сталіна, хитрішу націю, державний капіталізм, релігію і таке інше він промовчить. Але чи вдергиться голова на його плечах і від одної такої заяви?...

Що й казати, була одна мить, коли його сильно манило так зробити. Осточортіло вже ходити у комсомольцях з бородою — і в партію ніяк не кортіло. Але яскравість пережитих увісні емоцій зблідла під подихом здорового глузду, виступили на передній плян ті життєві дрібниці, яким підпорядковане наше життя.

Першим чином — він мусітиме розпрощанися з науковою роботою, з майже готовою дисертацією, з селекційною ділянкою і найдорожчими друзями та розрадниками. Де він відпочиватиме від обов'язкових жовтневих демонстрацій, обов'язкових оваций Сталінові, обов'язкових часовбивих і марнотратних засідань, обов'язкових навчань противовітряної оборони, обов'язкових суботників, обов'язкових комсомольських навантажень та інших обов'язкових відправофіційного релігійного культу?

Другим чином — його викинуть із цієї кімнати, бо це — домівка аспірантів Академії Нauk, і тоді він із старен'кою мамою опиниться на вулиці. Щоб купити малесеньку кімнатку, треба не менше, як десять тисяч, а він одержує чотириста на місяць, та й іх тоді не матиме, бо його на аспірантурі не потерплять. Ні, — при-

Ікер

ЯПОНСЬКА КАЗКА З УКРАЇНСЬКИМ КОМЕНТАРЕМ

(Фейлетон)

Жив-був у краях далеких благородний мудрець, що зневірився до світу та людей і пішов жити між тварин. Він полюбив їх всією любов'ю свого шляхетного серця і з бігом років так зжився з ними, що навгив їх по-людськи говорити, а навіть мислити по-людському навгив.

Ось одного разу він скликав своїх звірягих вихованців на таку, сказати б, „градуацію”, щоб переконатись, наскільки вони приподібнілись до людських істот. Викликає першого з ряду віслюка і питає:

— Скажи мені, хто ти є?

А віслюк гордо задрав голову й каже:

— Найкращий і найрозумніший в світі кінь!
Потім питає зайця:

— А ти хто?

— Найстрашніший в світі тигр! — відповідає засіць.

— А хто ти будеш? — питає сконку.

— Я — запашна квітка між усіма тваринами!

I посумнів добрий мудрець і заплакав з жалю, що його виховна система дала такі плачееви~~~~~
мушувати старен'ку бідувати? Ні, — терпів більше, потерпить ще трохи, хоч дисертацію захистити.

І потретє, шкода розставатися з усім оцім, бодай убогим, але вже налагодженим трудовим затишком. Коли вже виступати, то треба в собі почувати сили, що розіпрещ стіни, які сковують тебе.

Ні, сил таких він у собі не почував. Навпаки, відчуває себе маленьким, щільно затисненим під пресом цієї великої, складної системи, — ні поворухнутися, ні випростатися. Можна тільки дихати. Та й то не свіжим повітрям, а тим, що видали з себе такі ж, як він: сковані в лещатах умов, матеріально залежні від держави, безголосі, бездумні невільники. Невільники своїх речей, своїх приязней, своїх прозаїчних, буденних потреб.

Пора вставати, бо можновладний і всесильний диктатор, електричний чайник при стіні, вже сердито булькає й пирхкає густими клубами пари.

ні наслідки. Аж підбігає до нього собака та й говорить:

— Не турбуйся, добрий головіг — вертайся назад між людей. Я навгу тебе гавкати по-собагому і на життя якось заробиш...

Ця казка пригадалась мені на одному з наших репрезентативних балів, коли я приглянувся декому з бувших скітальців, що стали американцями. Іншими словами — покинули рідне гетто й пристали до вищої „сосайти”, а українцям роблять ще цю ласку, що раз, або два рази в році з’являється на якомусь балю. І дивно було слухати, як дехто з колишніх патріотів признавався відкрито, отвіраючи душу коло буфету:

— Знаєте, мене вже ця рідна, українська атмосфера прямо відштовхує!.. Це щось таке відстале, провінційне! Коли побуваєш в американських колах і маєш до діла з людьми на відповідних постах, тоді щойно освідомляєш собі, з якого-то загумінку ти нарешті вирвався!

Одному веселому молодцеві з рідної Богеми звернули увагу, що його загепив хвостом „Лис Микита”. На те наш богеміст, з робленим, ги правдивим здивуванням, відповів: „Що?.. Ще виходять в Америці українські газети!?” А один з тих, що „вирвались”, в разомі при столі по кожному слові ставив розтяжне „е-е-е”, як дитина, сидячи на „аньгику”, і пояснював це явище тим, що йому, викладаючи американського коледжу, важко висловлюватись рідною мовою, бо він уже в думці перекладає з англійського на українське...

Американізація, ги інтеграція, як хотете, це, кажуть, нормальній процес сам по собі, або конегне лихо, але в декого з земляків цей процес приирає ненормальні форми, і тоді це робить прикре враження. Тим, що „вирвались” і вже перекладають на українське, варто пригадати долю мудреця з нашої казки... Хто зна, може їм ще колись прийдеться вертатися назад до своїх людей?.. Щоб тоді не мусили вони брати лекції гавкання, як вищезгаданий мудрець.

~~~~~  
Якщо Ви цікавитесь політикою, якщо Ви готовитесь гімось „придатись” Україні — вишиліть передплату на „Вісник”!  
~~~~~

РЕДАКЦІЙНА

БОРОТЬБА ЗА ПОВНУ СВОБОДУ

Основна тенденція міжнародного розвитку

Альжир стікає кров’ю. Кожний дев’ятий альжирець в тюрмі або в концентраційному таборі. Десятки їх падуть день-у-день, але наближають певно і невідклично велике свято свого визволення. На стрічку сонцю золотому волі маршує юнаки і дорослі, жінки і мужчини. Певно, що допомагає їм в якійсь мірі геополітичне положення і прихильна опінія світу і добре сусіди, але ж основне тут, що вони вибрали єдиний правильний шлях до повної свободи, а саме: не тупцювання коло „непередрішенського стола”, але шлях, хай і жерть, шлях революції, не шлях світового об’єднання, але шлях насамперед повної волі, а не „автономії” для свого народу.

За повну свободу чи суверенність свого народу на власній території борються і ті народи Африки, що вже досягли своєї самостійності. Тільки дещо більше, як два місяці тому Танганайка здобула незалежність і в очах Заходу це була зразкова держава, модель націй, що постають в Африці. Нагло людина, що вела цю східно-африканську країну до незалежності була примушена власною партією зректися становища голови уряду. Прем’єр-міністер Юлій Несрере, що мав на Заході опінію поміркованого, такого, що вірить у співпрацю між білими і чорними зрікся головства уряду. Його наслідник, це знаний націоналіст, який хоче на практиці реалізувати гасло: Африка для африканців.

Подібне діється в сусідній Кенії. Африканські провідники Кенії публічно висловлюються за те, щоб європейці, араби чи азійці зверталися до кенійців вітаючи їх словом „бвана”, що означає „пане”, сер або щоб залишили їхню країну.

Коротко: основна тенденція міжнародного розвитку останніх двох десад, а саме: боротьба за повну незалежність не ущухає, не маліє, але навпаки приирає на силі і останні місяці в міжнародній політиці приносять щораз то більше доказів на таке ствердження.

Цим якраз треба пояснювати ту обставину, що тепер більше, ніж колинебудь перед тим, можна говорити про занепад великих держав,

про те, що вони мають труднощі в середині своїх бльоків і про те, що політичний провід визвольного руху в своїй декларації зараз після закінчення другої світової війни вказував, а потім неоднократно поодинокими акціями АБН демонстрував правду про народження нового укладу сил в світі, а зокрема наявність виникнення нових незалежних країн або „третьої сили” в світі.

Тобто варто це тепер пригадати, щоб ще раз впевнитися, що ми, як завжди досі, так і тепер вірно схоплюємо основний ритм нашої доби, доби не послаблення, але кристалізації націоналізмів поодиноких націй світу. Саме тепер треба докласти всіх зусиль, щоб нога в ногу з міжнародною тенденцією розвитку політичних взаємин між державами і народами ми змогли приєднати Україні більше приятелів, випробуваних союзників, які в добре зрозумілому їхньому власному інтересі валитимуть всякі колоніалізми, а в тому якраз колоніалізм Росії.

Труднощі, що їх мали ЗДА під час нарад Організації Американських Держав в уругвайському місті Пунта дель Есте можна пояснювати не тільки існуванням деяких симпатій до Кастра (може за декотрі соціальні реформи), але також якраз тим, що кожна нація прагне мати якнайповнішу свободу і не хоче танцювати під чужою батutoю. Саме до того природного прагнення, до повної свободи країн Південної Америки, розумна українська зовнішня політика може нав'язувати і знаходити приятелів України.

Над загрозою з боку комуністичної Куби тут не спиняємося, бо укрїнська опінія давно визначила Кастра комуністом і в свій час перед ним перестерігала, але не можна при тій нагоді не згадати, що були і ще є „ліві сили” в Америці, що тому Кастро відійшов до влади уможливили. Тепер настав час подивитися тим людям на пальці. Треба б очікувати звороту в публічній опінії Америки від лівизни до підтримки антикомуністів, антибольшевиків і антиколоніалістів.

Через те перспективи для української зовнішньої політики зростають.

І всетаки основною залишається лекція Альжиру. Не пактування, не випрохування, не „непередрішенством”, але безкомпромісовою боротьбою здобували всі народи свою самостій-

З НАШОГО ЖИТТЯ

ПРОТЕСТАЦІЙНА МАНІФЕСТАЦІЯ В ЧІКАГО

Заходами Організації Українського Визвольного Фронту відбулася в Чікаго 31 грудня м. р. в домі СУМА велика протестаційна маніфестація проти:

— Послідовного застосування в західному світі большевицькою Москвою терору супроти найвидатніших українських державних мужів і чільних політиків, як Л. Ребет, а останньо Провідник ОУН, сл. п. Степан Бандера, — як засобу ліквідації речників і репрезентантів українського народу в його визвольній боротьбі.

— Становища американського державного секретаря Діна Раска, зайнятого до резолюції в справі створення Постійної Конгресової Комісії для поневолених Москвою народів.

Українське патріотичне громадянство Чікаго і околиць, об'єднане ідеями волі і духом Бандери, своєю масовою участю в маніфестації дало Організаціям Визвольного Фронту свою повну моральну й матеріальну підтримку.

Осередок Юного СУМА ім. М. Павлуцького напередодні маніфестації поширив у місті 6.000 летючок п. п. „Хрушов відповідальний за вбивство Провідника ОУН, Степана Бандери!” Українська Станиця АП АБН запросила на маніфестацію відомого політичного радіокоментатора з Мілнокі, Боб Зігріста, а 8-ий Відділ ОЧСУ — заслуженого політика і громадського діяча, редактора „Українського Народного Слова” з Піттсбургу, проф. І. Вовчука.

Протестаційну маніфестацію розпочато американським гімном у виконанні сумівської оркестри під диригентурою проф. І. Повалячека.

Д-р Р. Кобилецький, голова Відділу ОЧСУ, в вступному слові вказав на причини, ціль і значення цієї маніфестації.

Даліше керівництво маніфестацією д-р Р. Кобилецький передав адв. Ю. Кулясові. Президію вибрано з представників місцевих політичних і громадських організацій.

Проф. І. Вовчук у своєму глибокому і багатому на речеві аргументи рефераті звернув увагу присутніх на те, що живемо в грізному часі політичного напруження і непевності. Живемо в часі московського наступу на вільний світ. Нещастя лежить у тому, що вільний світ

ність. Україна цю лекцію розуміє. Україна бореться в передовій лаві проти московського імперіалізму. Кожен з нас може і повинен цій боротьбі допомагати, допомагаючи мобілізувати опінію світу в ім'я справедливої і великої справи, в ім'я визволення великої і культурної нації в основній згоді з підставовою тенденцією міжнародного розвитку, тенденцією до повної свободи всіх націй.

переживав занепад духа, віри і моралі — чинників, що забезпечують свободне життя народам.

Політичне скрітовбивство в культурному центрі Європи лідера ОУН, державного мужа і людини, — сказав проф. Вовчук — зелектризувало українську спільноту, яка цю подію сприйняла гнівом обурення. Натомість світова преса цю подію сприйняла по-різному. Москва у вбивстві Бандери зразу ж обвинуватила західнонімецького міністра Оберлендера. Наші спроможності встановити нитки скрітовбивства були дуже обмежені. Та навіть самий уряд Німецької Федеративної Республіки був безсильний, бо чиясь рука тиснула, і тому преса і уряд мовчали. І щойно після кількох років зголосився на німецькій поліції сам убивник Сташинський і призвався до вбивства. Невідомо тільки з яких мотивів: психологічних чи іншої спонуки? І світова преса сказала своє слово і знову замовкла. А Москва далі хазяїнє на територіях держав західного світу, викликавши заколоти, роз'єднавши союзників. Західний світ не розуміє і не доцінює наступу Москви, він мириться з нею, співпрацює і уступає.

Наша маніфестація — казав далі проф. Вовчук — є не тільки нашим протестом проти ката України Хрущова і його кривавого терору, але є й тверезим голосом перестороги для американського народу, що сьогоднішня політика секретаря державного департаменту Діна Раска зійшла на манівці. Цій небезпеці Америка мусить дивитися прямо в обличчя і їй протиставитися. Дальша співпраця з Москвою і поступки її, непідтримування аспірацій поневолених народів можуть привести цю країну волі до політичного самогубства.

Український народ і всі поневолені Москвою народи в їхній боротьбі за волю покладали великі надії на Америку. Особливо український народ вірив у слова президента Кеннеді, який сказав: — „Ми стаємо в обороні свободи і підтримуємо таку свободу у всіх тих народів, які борються за неї”. В обличчі на兹риваючих подій Америка мусить усвідомити, що вона не оборнить себе, якщо не схаменеться.

Західні політики — заявив проф. Вовчук — про нашу боротьбу знали і знають. І якщо Америка легковажить сьогодні трагедію Мюнхену, то вона напевно матиме такі трагедії в себе. Вочора був Мюнхен, Роттердам і Париж, а завтра може бути вже Вашингтон. Процес Бандери розпочнеться у квітні ц. р. Вступ до цього процесу дуже складний. Але ми мусимо докласти всіх наших сил, щоб вся Україна вийшла на цей процес і сказала своє тверде слово.

Адв. Ю. Куляс з черги попросив до слова відомого в Чікаго політичного радіокоментатора з Мілвокі, великого прихильника українського народу, Боба Зігріста. З присміністю підкреслюємо, що Б. Зігріст ще за кілька днів перед маніфестацією присвятив багато місяця в своїй радіопередачі для інформації американського населення про нашу визвольну боротьбу.

Боб Зігріст, привітавши присутніх, передав привіт українському народові від б. конгресмена Керстена і висловив глибоке співчуття Організаціям Визвольного Фронту і всій українській спільноті з приводу доконаного Москвою терористичного замаху на життя сл. п. Степана Бандери.

„Я не говорю українською мовою — сказав Б. Зігріст,

— але ми з вами віримо в ту саму ідею, любимо ту саму волю і боремося спільно проти того самого ворога за правду і справедливість. І я твердо вірю, що недалекий вже той час, коли Україна і всі уярмлені Москвою народи стануть вільними й незалежними!”

Доповідач з натиском підкреслив, що вбивство — традиційна метода Москви у боротьбі з противниками. Москва вбила не тільки Бандеру, вона повбивала багато інших славних і визначних українців. Але вбивши Бандеру, як символ волі і речника українського народу — Москва не зліквідувала національно-визвольної боротьби, яку Бандера репрезентував. Москва вбила Бандеру зі страху перед українськими народними масами, які він зумів охопити своїми ідеями, зумів зорганізувати, запалити духом волі і спрямувати до активної боротьби.

Критикуючи закордонну політику Діна Раска, Б. Зігріст називав її шкідливою і небезпечною, бо вона паралізує єдність західного блюку і послаблює його рішучість. Поширюючи коекзистенцію, Раск допомагає червоним московським хвілям заливати вільний світ. Політика Раска не стає в обороні поневолених народів, а це не є політика американського народу.

Американська політика помилок — заявив Б. Зігріст — допомогла розбудувати до нечуваних розмірів московську колоніяльну імперію коштом вільних держав Європи, порушивши Ялтою і Тегераном їхні суверенності. Ця американська політика помилок скріплює авторитет зненавидженої системи московського блюку. Цієї системи Америці не треба було визнавати в 1933 році. Чому скрізь доконуються помилки за помилками? Чому помилки в Китаї, Кореї, В'єтнамі, Ляосі, Мадярщині, Югославії, Кубі, Конго і Катанзі? Чому допущено до помилок з МекАртуром і Вокером, які так успішно боролися з московською комуністичною конспірацією? Хрушчов кричить про світовий мир, а запалив пожежі в Азії, Африці і Латинській Америці. В Організації Об'єднаних Націй Москва своїм шантажем і пропагандивними трюками розбиває стійкість західних союзників, при помочі Америки виступає проти антикомуністів Катангі.

Політика Діна Раска — казав далі Б. Зігріст, — йде на руку комуністам. Дін Раск не вміє використати реальні сили поневолених Москвою народів, не вміє використати внутрішньої кризи і процесу комуністичного розкладу в ССР. А поневолені Москвою народи — найпевніша зброя для Америки в боротьбі з червоною небезпекою. На Москву треба йти наступом, а не боротися. На Мадярщині в 1956 році не один советський військовий відділ, укомплектований українцями, перешов на сторону позстанців і воював проти Москви.

Сльози, кров, десятки мільйонів ув'язненого в ССР українського народу — казав Б. Зігріст — все це зовсім не говорить про те, що „Україна історично і традиційно є частиною Росії”. Навпаки, говорить це про те, що „Москва історично і традиційно є бандитом в Україні”. Дін Раск повинен завернути з дороги блудної політики і стати твердо на шлях політики Вашингтона і Джонса, стати в обороні поневолених народів, бо всі вони дивляться на Америку з надією. Нехай живе воля народам і людин!

ЗБОРИ ВІДДІЛУ ОЧСУ В ДЖЕРЗІ СІТІ

Із закінченням старого року, так, як це водиться кожного року в українській громаді в Джерзі Сіті скликано на день 16 грудня 1961 р. Загальні Збори 12-го Відділу ОЧСУ на які прибув представник ГУ ОЧСУ інж. Гончарів.

По коротких, але вичерпних звітах уступаючого голови та поодиноких членів Управи розвинулась дуже речева дискусія в якій взяло участь чимало дискутантів.

Голова Контрольної Комісії, представивши присутнім точний звіт з контролі діловодства, запропонував уділити уступаючій Управі довір'я, нащо присутні відгукнулись одноголосно.

По перевиборі нової Управи Відділу на 1962 рік, яку очолив п. Григорій Бура, збори закінчено, а всі присутні подались на товариську перекуску, на якій зачатковано збірку на Визвольний Фонд.

A. В-ч.

Книжку ЄВГЕНА ЛЯХОВИЧА Форма і зміст українських визвольних змагань

можна набути в Адміністрації „Вісника” за ціну 2.50 дол. Книжка аналізує ті духові перві, з яких ми черпаємо нашу силу в боротьбі за волю, та які — коли занедбані — є причиною наших невдач.

ПРИДБАЮЧИ КНИГУ, ПОМАГАЄТЕ ШИРИТИ ПРАВДУ ПРО УКРАЇНУ В СВІТІ!

Прийняті президією резолюції, які адв. Ю. Куляс відчитав українською і англійською мовами, присутні одноголосно схвалили повстанням з місця.

Українська громада в Чікаго і метрополії цією маніфестацією продемонструвала перед американським світом і Москвою свою безкомпромісність, соборність і невгнучу віру в перемогу українського народу в боротьбі за державність. Цією маніфестацією українська громада в Чікаго солідарно і зорганізовано приолучилася до масової протестаційної акції українців за кордонами Батьківщини.

Маніфестацію закінчено співом національного гимну „Не пора”.

I. Ф.

ГРОМАДЯНИ!

Для Ваших культурних потреб і для Вашої вигоди відкрилася на півночі Філадельфії,
при ОЛД ЙОРК ЕВНЮ 4926

Книгарня і крамниця подарунків

„К И І В”

яка готова задовільнити всі Ваші культурні, літературні, товариські, шкільні, навчальні, освітні й подарункові потреби.

Тут Ви дістанете всі нові книжки, які появляються на нашому книжковому ринку, а також багато і давніших видань. Маємо теж на складі всі видання Наукового Товариства ім. Шевченка та шкільні видання Шкільної Ради та багато інших.

Крім того маємо всякі полотна й нитки ДМЦ до вишивання, порцеляну й кераміку найкращих наших умільців, різного рода хустки та інші речі на висилку, вишивки та різні інші витвори народного мистецтва.

Тут також дістанете всю сучасну періодичну пресу — газети й журнали, які появляються на еміграції.

Запрошуємо Вас часто відвідувати нашу книгарню і крамницю, де завжди знайдете щось цікаве й корисне для себе.

О. ОГЛОБЛІН

ГЕТЬМАН ІВАН МАЗЕПА ТА ЙОГО ДОБА

Монографія на 410 сторінок з 10 розділів — це синтеза наукової праці автора протягом кількох десятиліть над „дoboю мазепинського ренесансу”.

Книга в твердій оправі (емітація шкіри) з золотим відбитком на обкладинці.

Ціна книги — з пересилкою — \$ 6.00

Замовлення приймає:

VISNYK
P. O. Box 304, Cooper Station,
New York 3, N. Y.